

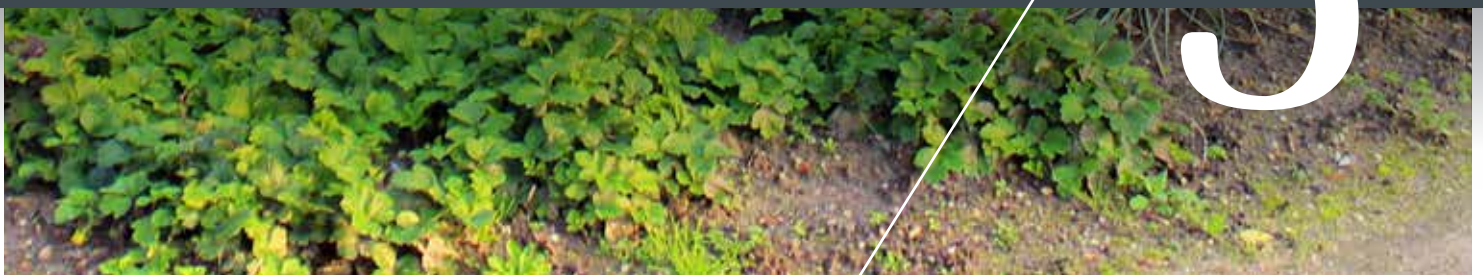

KIRKEGÅRDEN

Oktober 2014

34. årgang

5

ENTREPRENØR VEJ OG PARK

25.-28. november 2014

agromek

2014

Nordeuropas største landbrugsmesse
Læs mere på agromek.dk

Entreprenør, vej og park

INDHOLD

s. 04	Træer på kirkegårde 1
s. 10	FDK's og DKL's årsmøde 2014
s. 22	Spørg dog de pårørende
s. 24	ECN's konference i Danmark 2014
s. 28	Vi sælger ikke gravsten
s. 30	Nytænkning på Hørsholm Kirkegård
s. 32	Få en gravstensudstilling på besøg
s. 34	Det bliver over mit lig
s. 36	40 år på Frederikshavn Kirkegårde
s. 42	Profil – Ulrik Christiansen
s. 45	Stillingsopslag
s. 46	”En god staude til kirkegården”
s. 48	Kort nyt
s. 50	Kalender

FORSIDE

'Birkehaven' på den gamle del af Hørsholm Kirkegård, er et nyt fælles gravstedsanlæg, der nærmest er en mellemting mellem den anonyme fællesgrav og det lille urnegravsted. Det kan man læse mere om inde i bladet. Foto: Vagn Andersen.

REDAKTION

Redaktør:

Lene Halkjær Jensen,
Humblebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142
E-mail: lene.bladet@mail.dk

Jens Dejgaard Jensen,
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Tlf. 2393 9300
E-mail: jdj@hvejsel.eu

Casper Nicolai Khalik Pagh Vett
Odense Kommunale Kirkegårde
E-mail: cnpv@odense.dk

Redaktion:

Jens Zorn Thorsen,
Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jeztho@gmail.com

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
E-mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 – Fax 4586 4157
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Tommy Christensen,
Svendborg Kirkegårde og Krematorium
E-mail: tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Asger Christensen,
Hørsholm Kirkegård
E-mail: asger@hoersholmkirkegaard.dk

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 6, 2014 sendes til lene.bladet@mail.dk senest d. 15. november 2014
Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

TRÆER PÅ KIRKEGÅRDE I

Af seniorrådgiver Iben M. Thomsen, imt@ign.ku.dk
IGN, Københavns Universitet

Foto: Simon Skov

Man må håbe, det ikke er kister, som er gravet ned i bøgetræets rodzone, og at det kun er gravstenene, der er placeret så tæt på stammen. Ellers har man skabt et risikotræ, som kan miste balancen pga. manglende rødder og efterfølgende angreb af kæmpeporesvamp.

Udfordringer med bevaring af træer

Indledning

Træer udgør et væsentligt element på de fleste danske kirkegårde, og derfor gør det ondt, når sygdomme rammer en helt træslægt, som det fx skete med elmesygen. Mange kirkegårde har også stiftet bekendtskab med asketoptørre og kastanie-minérmøl, og sandsynligvis har hestekastanje-bakteriekræften også indfundet sig. Endelig vil gamle, svækkede træer i sidste

ende blive angrebet af vednedbrydende svampe i stammer eller rødder, og så må de fældes af sikkerhedsmæssige grunde.

Udfordringen for kirkegårdens forvaltere, og det er både gartnerne og de ansvarlige menighedsråd, har to sider:

- Hvor længe skal man bevare de gamle træer og ofre pleje, fx i form af kronesanering?
- Hvilke problemer skal man være opmærksom på ved nyplantning og pleje?

Foto: Bo K. Stephensen

Hængeask går hurtigt til, men store gamle aske kan ofte bevares i mange år, hvis de døde grene fjernes. En svensk undersøgelse af 'veteranaske' viste, at kun ganske få døde i de år, man fulgte træerne. Først når træerne ophører med at danne nye skud i to eller flere år, er håbet ude. Så kan man styne dem ned til en torso til glæde for biodiversiteten.

Desuden er der det helt generelle aspekt med hvordan man undgår skader på træerne i forbindelse med driften af arealet. Kirkegårde minder meget om parker, især ift. græsslåning, men på et punkt er der også stor lighed med vejtræer. En af de helt store udfordringer for bytræer er nemlig det evindelige gravearbejde, som ødelægger rødderne og dermed nedsætter træernes evne til at stå fast. Med den øgede popularitet af park-og skovkirkegårde er det et emne, som bør være højt på dagsordenen.

Denne artikel handler om bevaring af træer, mens en kommende artikel vil se på nyplantning og drift.

Langsigtet planlægning på skovkirkegårde

Hele pointen med skovkirkegårde er, at urner (og i nogle tilfælde kister) nedsættes mellem træerne. Problemet er, at man dermed kapper de vigtige holderødder og på lang sigt risikerer, at træerne vælter. Jo tættere man graver på stammen, og des ældre træerne er, des større er problemet. Det er vigtigt at gøre brugerne opmærksom på, at en placering opad stammen ikke er en mulighed.

Man bør på forhånd udvælge de fremtidige blivende træer og friholde dem for graveaktivitet i en cirkel med mindst 4 meters radius fra stammerne. Under de andre træer kan man gå ind til 2 meter fra stammen, især hvis man kun borer et lille hul, som præcis passer til urnens diameter. Hvis man kan planlægge i detaljer, kan man også overveje at kortlægge

rodsystemet ud fra imaginær forlængelse af rodudløb eller via måleudstyr.

Bevaring af syge træer

Asketoptørre rammer hængeask og nyplantede ask hårdt, mens ældre træer heldigvis ser ud til at holde skansen i længere tid. I skovene fældes ask hurtigt for at redde veddets værdi, og fordi honningsvamp optræder som sekundær skadevolder og dræber svækkede træer. I landskabet, herunder på kirkegårde, har ask en meget længere levetid, og det gælder derfor om at bevare gamle aske længst muligt. Så længe træerne er i stand til at gendanne kronen, bør man lade dem være og blot fjerne tørre grene hvert 5. eller 10. år.

Kastanjer og popler med tørre grene

I de seneste år har vi haft en del henvendelser om hestekastanjer med tørre grene. Søjlepopler (*Populus 'Italica'*) er en anden art som kan have samme problem. Årsagen er ikke altid klar, men i mange tilfælde er der tale om gamle, svækkede træer. Mistanke om bakteriekræft eller frygten for, at de døde grene udgør en fare, udløser somme tider en fældning, især af hestekastanjer. Dette kan give mange protester fra borgerne og Danmarks Naturfredningsforening. Hvis der til og med er tale om hule træer med potentiale for flagermus, kan sagen gå helt i hårdknude.

Det er vigtigt at understrege, at kronesanering for tørre grene i mange tilfælde kan udsætte tidspunktet for fældning, fordi

Mørkebrunt udflåd på barken er det første tegn på angreb af hestekastanje-bakteriekræft. Det er også i dette stadie, at diagnosen kan stilles via en laboratorieundersøgelse. Herefter går der en årrække, hvor barken på grene og stammen langsomt dør. Når barken er død på hele træet, springer det som regel ud et eller to år mere, idet vandforsyningen stadig kan ske i splinten. Men på et tidspunkt går træet helt ud, eller der kommer vednedbrydende svampe frem på den døde bark, og så må man skifte træerne ud.

Flot blodbøg på kirkegård, men når man kommer tættere på, er der frugtlegemer af kæmpeporesvamp ved rødderne. Denne svamp får træerne til at vælte med rodkagen op, og en bevaring af træet kræver grundige overvejelser og årlige tilsyn, så man kan fælde så snart der viser sig kronesympomer eller kommer frugtlegemer flere steder. Årsagen til angreb kan både være gravning i rodzonen ved anlæg af sti eller gravsteder, eller det kan også være skader på de højtliggende rødder ved græsslåning (gul cirkel).

Foto fra forespørgsel

Torso af fældet træ efterladt på kirkegården i Sorø. Her er mange års habitat for insekter og svampe, uden at der er risiko for omgivelserne. Den døende hestekastanje til højre har fine frugtleger af fløjlsfod, som er en udmærket spisesvamp. Hvorfor ikke lade en torso stå, eller lægge stammen et sted, hvor den kan nedbrydes i fred. Så skal man heller ikke bruge penge på at få kørt stammerne væk.

både sikkerhed og æstetik forbedres. Balancen mellem hvor længe man skal ofre penge på kronesanering, og hvornår man må erkende, at træernes tilstand er for dårlig til en bevaring, er ganske svær. I alle tilfælde bør man lave en konkret vurdering og huske på at tørre grene ikke er lig med øget risiko for at træerne vælter.

Som udgangspunkt bør man udføre kronesanering mindst én gang, medmindre der er andre forhold som peger på, at træernes generelle vitalitet eller stabilitet er ringe. Hvis der er tale om hestekastanje med bakteriekræft, er forventningen at træerne kan stå en årrække med angreb i barken, for så pludselig at gå ud. Vi har dog kun få erfaringer med denne sygdom, der kun lige er officielt konstateret i Danmark.

Angreb af vednedbrydende svampe

Risikotræer er træer som udgør en forudsigelig fare for omgivelserne. Dette er typisk pga. angreb af vednedbrydende svampe i stamme eller rødder. Men det kan også være på grund af deres uhensigtsmæssige opbygning, fx spidstveger eller lange grene, eller fordi holderødderne er kappet i forbindelse med drift eller anlæg.

Fældning af risikotræer bør altid bero på en konkret vurdering af en person med erfaring på området, så man hverken fælder unødigt eller lader farlige træer stå. En

årlig gennemgang af gamle træer, med henblik på at fange svampeangrebne træer, kan anbefales. Alt efter hvilken svampeart, angrebets omfang og træets værdi må man så beslutte, hvor længe man tør udskyde fældning. Ekspertvejledning via Videntjenesten for Park & Landskab er en god mulighed i tvivlstilfælde.

Bevar biodiversitet

Hvis man er nødt til at fælde træer, så bør man overveje, om man kan lade en torso på 1-2 meter stå til glæde for insekter og svampe. Hvis man har et hjørne, fx bagerst på skovkirkegården, hvor man kan lægge bunken af grene og den fældede stamme i hel tilstand, er det også gavnligt for mange insekter og svampe.

Det kræver blot en holdningsændring hos forvalterne og brugerne, om at det er OK at have den slags stående og liggende. Selv en stub på en halv meter er bedre end ingenting, og så sparer man også penge til stødfæsning.

Hvis der er tale om et træ med kæmpeporesvamp i rødderne, får man som bonus information om, hvornår svampen er synlig. Det kan nemlig variere alt efter vejrforhold. Når svampen dukker op på 'indikatorstubben', er det på tide at tjekke de øvrige træer. Der er ingen smittefare, hvis man planter et nyt træ ved siden af. ■

AVANT® Når det skal gøres nemt

Avant har de helt små minilæssere på 530 Kg men også dem, der kan løfte 1400 Kg +
Se mere end 100 forskellige redskaber på vores hjemmeside

Køb redskaber online på Avant.dk

Avant 640:
24 km/t
280 cm løftehøjde
99 cm bred

AVANT Danmark
Besøg vores 3500 m2 store showroom i Låsby

AVANT DANMARK LÅSBY: 8695 7522 WWW.AVANT.DK HØRVE MASKINHANDEL A/S: 5965 6037

Champost®

PÅ KIRKEGÅRDEN:

- LET AT PASSE
- GRAVPLADSEN SMUK
- JORDEN NATURGØDET
- UKRUDT KVÆLES
- JORDEN PORØS

Champost® BigBag

Gratis levering direkte til kirkegården.
(gælder kun ved brofaste øer)

Stort udvalg
www.champost.dk

Champost® Jordforbedring

Læg et 3-5 cm. tykt lag Champost® Jordforbedring ved hække og omkring buske og træer.

- forhindrer ukrudt i at spire
- gødning nok til hele året
- mindre fordampning
- mange orm
- masser af microliv
- meget humus i jorden

Champost.dk
Telefon 96 19 18 80
sg@champost.dk

Et batteri. En lader. Passer til alle maskiner

www.stihl.dk

STIHL®

VIKING®

FDK'S OG DKL'S ÅRSMØDE 2014

Tekst: KIRKEGÅRDEN's redaktion

Foto: KIRKEGÅRDEN's redaktion og Vagn Andersen

Årsmødet 2014 blev afholdt på Best Western Hotel Svendborg, beliggende i centrum af byen. Både rammerne og årsmødets indhold var fine; 92 af FDK's og DKL's medlemmer havde da også valgt at bruge et par dage i Svendborg.

Velkomstkaffen blev indtaget i selskab med en indendørs udstilling, som man kan se mere om andetsteds i bladet. Årsmødets øvrige program var varieret, med de to foreningers generalforsamlinger, foredrag om stress, trivsel, fremtiden, ny løn, driftsstyring og affaldshåndtering.

Driftsstyringssystemet; er det kommet godt fra start

Mens vi venter på frigivelsen af det seneste driftsstyringssystem fra Brandsoft EG er der grund til at spore tankerne ind på de mangfoldige anvendelsesmuligheder systemet kommer til at give kirkegården i fremtiden. Vi kan med den nuværende version af systemet, som også er bygget op på baggrund af gartnerens registrerede timer, sammenholde de indsamlede data med lønomkostninger og maskinudgifter og dermed se driftsudgiften for et plejelement som f.eks.: græs, hæk eller gravsted. Driftsudgiften kan ses som et samlet beløb pr. måned over et år, i et

stolpediagram eller en lagkage. Eller udgifterne kan ses særskilt for de enkelte plejelementer. Grafikken opstår ved at overføre de registrerede tal fra ressourcestanderen til et regneark.

Oplysningerne er nyttige i forbindelse med f.eks.:

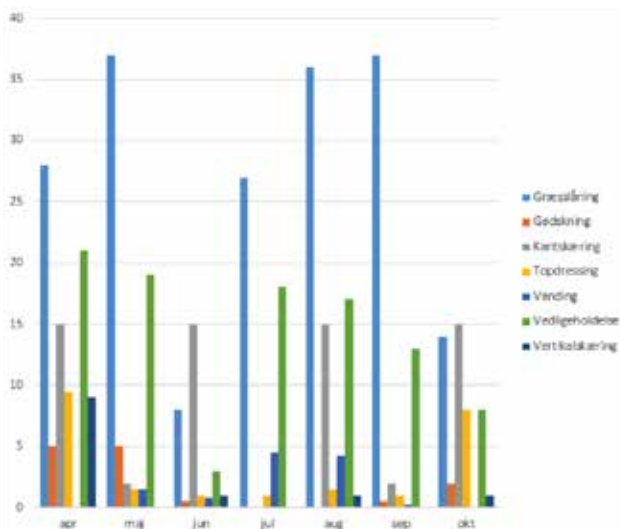
- Budgettering, hvor der på baggrund af de indsamlede data, kan skabes et realistisk budgetgrundlag for det kommende år.
- Løbende kontrol af udgifterne på vedligeholdelsen af gravsteder i indeværende år, sammenholdt med indkomne indtægter fra gravsteds kapitaler og årlige ydelser. Kontrollen kan med fordel lægges ud til driftsteamet, som derved får indsigt i den overordnede sammenhæng med arbejdet på gravstederne.
- Kontrol af tilbud fra entreprenører forudsætter at tilbuddene kan sammenholdes med egne nøgletal på baggrund af arealopmålinger af de udbudte elementer og egne tidsregistreringer.
- Udvikling af kirkegårdens udviklingsplaner med tilhørende driftsøkonomi for kirkegården.
- Ned- eller opjusteringer af de økonomiske forventninger. Hvor der kan udarbejdes økonomiske konse-

kvensanalyser af ændringer i driften ved besparelse på driften af kirkegården, eller udgiften på etableringen af et nyt anlæg.

I den kommende version af driftsstyringssystemet bliver der mulighed for at se ressourceforbruget i forskellige grafiske udformninger direkte fra driftsprogrammet via en lille komponent udviklet af EG webdata og over i en pivot tabel.

I den nye version af tidsregistreringssystemet begynder indtastningen af timeforbruget på pc eller tablet. En eller flere lokationer indtastes, derefter vælges element og arealtype og slutteligt dato og tid.

Registreringerne kan med tiden danne udgangspunkt for benchmarking mellem kirkegården og med tiden er der også basis for at konsolidere registreringerne over i kirkeministeriets formåls kontoplan.

I den kommende version af driftsstyringssystemet bliver der mulighed for at se ressourceforbruget i forskellige grafiske udformninger direkte fra driftsprogrammet. Illustration fra Frank Hansen, EG/ Brandsoft.

Den digitale dødsanmeldelse

Den digitale dødsanmeldelse afventer kirkeministeriets endelige frigivelse til kirkegårdsforvaltningerne. Anmeldelsen har været i brug af bedemænd og kordegne siden december 2013 og pr den 12. juni er der registreret flg.: 13.893 digitale anmodninger fra borger.dk, 26.800 digitale anmodninger fra bedemandssystemer, 13.416 papiranmodninger indtastet manuelt i PersonSAG og 54.055 anmodninger i alt via PersonSAG. (kilde: PersonSAG udtræk fra den 13 juni 2013 til den 12 juni 2014) Bedemændene gik først i fuld drift på snitfladen i december/januar.

I dag er andelen via snitfladen en del større.

Kirkegårdslederen og fremtiden

Efter en gennemgang af kirkegårdslederens mange og meget forskelligartede arbejds- og ansvarsområder, var der lagt op til debat om fremtidsudsigterne for stillingen som kirkegårdsleder.

Der kan ikke herske nogen tvivl om, at besparelser, sammenlægninger og omstruktureringer indenfor folkekirken og dens kirkegårde, efterhånden sætter vore stillinger under pres. Der ansættes personalekonsulenter i provstierne og på et mere lokalt niveau, konverteres kirkegårdslederstillinger til administrationschefer, der får ansvar for både kirkens og kirkegårdens personale og økonomi. Begge dele kan være medvirkende til at fjerne fokus fra kirkegårdsdriften og over tid kan det få nogle kedelige konsekvenser; både for FDK som forening og for kirkegårdens økonomi og grønne anlæg. Det er derfor vigtigt, at vi er veludannede og er parate til at gribe de muligheder, der opstår lokalt, så vi på den måde kan gøre os uundværlige. Det kunne f.eks. være ved at overtage regnskabsfunktionen fra kirkekassen eller andre sogne, eller ved at påtage os nogle af de opgaver, som menighedsrådene kan have svært ved at udfylde og derfor gerne vil af med.

FDK's lederkurser er ikke kompetencegivende, men der findes andre muligheder for at få en lederuddannelse, som kan tages samtidig med at man er i job. Her er det blot vigtigt, at evt. fravær på forhånd er aftalt med menighedsrådet.

FTF-A

Tina Ejstrup fra FTF-A fortalte om hvilke muligheder der ligger den pakke, det er at være medlem af FTF-A. Man er altid velkommen til at rette henvendelse til FTF-A og man kan se mere om mulighederne på www.ftf-a.dk.

”Arbejdsglæde og Trivsel – for hellere død af grin end stress”

Konsulent Simon Steenholm refererede til eget liv og leved. Han talte meget hurtigt og stillede store krav til sine tilhøreres medleven; ”Er i med på den?”

Hans barndom og skoletid var rent ud sagt noget forskrækkeligt rod; det eneste lyspunkt var fodbold, som han var virkelig god til. Som 18-årig kom han til prøvetræning i Borussia Mönchengladback. Det gik forrygende, indtil han brækkede begge ankler og blev erklæret fodboldinvalid. Så var gode råd dyre, hvad nu. Det blev shipping; inspireret af en kammerat, der havde et fedt job i Singapore. Men heller ikke her gik det som forventet: Det blev til 4 år med

Ase- og vanetrossamfundet Forn Sidrs gravplads på Assistens Kirkegård er den første skibssætning i Danmark i 1000 år. Gravminderne, der skal illustrere vikingeskibenes skjolde, skal med tiden omslutte hele skibssætningen. Den "hedenske" gravplads har fået en positiv modtagelse og er med til at understrege kirkegårdenes rummelighed.

at tælle træstammer i Hille; en død flække i nærheden af Hamburg.

Som 22-årig blev han selvstændig som coach for sælgere. Denne kursusvirksomhed var indbringende og han blev en af denne tids gulddrenge; og et rigtigt dumt svin, der var storforbruger af fester, sprut, stoffer og kvinder. Da han var 32 sagde kroppen stop og han kollapsede fuldstændigt.

Han besluttede sig for at tage et sabbatår for at få tid til at reflektere over livet og blive et bedre menneske. Efter 3½ år hvor han havde rejst hele verden rundt og levet i sus og dus, var han stadig et usædvanligt dumt svin, som havde glemt sine gode forsætter. For at komme væk fra alle fristelser, tog han til Borneos jungle, hvor han opsøgte de tidligere hovedjægere; indianerstammer der levede helt isoleret fra omverdenen. Her tog man hensyn til hinanden og de var endog meget positive mennesker, på trods af de levede under kummerlige vilkår. "Er der noget jeg kan gøre for dig?" var standardspørgsmålet blandt disse såkaldte vilde. Hele landsbyen boede sammen i langhuse i ro og harmoni. Her var ingen "Find-fem-fejl-folk" til at forpeste hverdagen og deres livssyn og simple levevis gav stof til eftertanke. Efter at have levet et par år sammen med langhusindianerne, fik han en aften smagt lidt for meget på risvinen og han kom til at "låne" en forlovet

kvinde, der blev gravid. Men også det blev – efter en kort overvejelse – vendt til noget positivt: Simon var alene, havde ingen familie, så det kommende barn skulle betragtes som en gave til ham fra det forlovede par, inden de skulle giftes. Da det var afklaret, høstede både Simon og den unge kvinde megen ros for deres opførsel. Udsigten til at blive far, fik Simon til at love sig selv, at det skulle være helt slut med at skeje ud, at han ville være en god far for sin søn og at han aldrig ville skælde ham ud. Da sønnen Morten var 5 år, rejste de tilbage til Danmark. Simon Steenholm har stadig kontakt til barnets mor og Borneos indianerstammer, som han via sin foredragsvirksomhed og en bogudgivelse støtter økonomisk, og han har aldrig skældt Morten ud en eneste gang. Nu spørger "det dumme svin" hellere om "der er noget jeg kan gøre for dig?" og illustreret med sin egen historie, forsøger han at inspirere andre til at gøre det, som vi godt ved der skal gøres, for at blive et positivt menneske og leve et bedre liv. "Er I med på den?"

FDK's generalforsamling

FDK's formand Klaus Frederiksen kunne i sin beretning fortælle, at forhandlingerne i forbindelse med OK 2015 så småt er gået i gang. Der kan ikke forventes nogen lønfest, men ønskerne fra FDK er bl.a. at feriegodtgørelsen hæves til 2 % og at der afsættes puljemidler til opklassificering af kirkegårdslederstillinger.

Det skræddersyede system til affaldshåndtering er leveret af Jessing Gruppen ApS og er udviklet af Odense Kommunale Kirkegårde.

GIAS har nu været i luften i 2 år og der har været afholdt møder med IT-kontoret om visse tilretninger af systemet. Nogle af ønskerne er blevet efterkommet, men det er ikke lykkedes at få fjernet ordet "TILBUD" fra aftaler om obligatoriske ydelser. Til gengæld skulle det snart være muligt at bruge lokalfakturering, således at obligatoriske GIAS-aftaler kan overføres til kirkegårdens egen faktura. Muligheden for at lave en samlet, måneds- eller kvartalsvis indbetaling til GIAS af de opkrævede beløb, er dog ikke på plads endnu.

I det nordiske regi, afholdes der lederseminar i Gøteborg i dagene 9. – 10. november 2014. Der arrangeres ikke en fælles tur: Hvis man ønsker at deltage, skal man derfor tilmelde sig direkte til de svenske arrangører. Den nordiske kongres 2017 afholdes på Hotel Scandic i København i dagene 5. – 7. september. Årsmødet 2017 afholdes formentlig samme sted, fra d. 4. – 5. september. Bestyrelsen håber meget, at deltagelse i årsmødet og den nordiske kongres overvejes allerede nu, så der kan sættes penge af i budgettet.

Kirkegårdskonferencen, der afholdes i et samarbejde med Forskningscentret for Skov og Landskab, Menighedsrådenes Landsforening og FAKK, satte ny deltagerrekord i 2014. FDK håber man forsat vil støtte op om denne dag og sætte kryds i kalenderen d. 18. marts 2015.

Den planlagte studietur til Holland i 2012 blev aflyst pga. manglende tilslutning. Den forsøges i stedet gennemført i foråret 2015.

FDK har bistået ved afskedigelses- og personsager i det forløbne år. Sagerne er blevet løst, men det er tidkrævende og der skal igen lyde en opfordring til medlemmerne om at sætte sig godt ind i deres ansvarsområde og sørge for god information til menighedsråd og medarbejdere, så konflikter kan undgås. Det er også en god hjælp at deltage i FDK's kurser, temadage og eventuelle ERFA-møder på lokalt niveau.

FDK har deltaget i en række møder med Kirkeministeriet omkring den digitale dødsanmeldelse, en skabelon til en ny standardvedtægt for kirkegårde, samt udviklingen af FLØS II, der dog ikke er lige på trapperne.

Når der træffes aftaler om samarbejde mellem kirkegårde, er det vigtigt, at FDK kontaktes inden aftalen indgås. FDK er i gang med at udarbejde en statistik over lønniveauet på kirkegårdene i FDK's regi, hvilket forhåbentligt kan blive et godt redskab, når der fremover skal forhandles løn med gartnerne.

Øvrige beretninger

Tidsskriftet Kirkegården: Lene Halkjær Jensen takkede for de tilsendte artikler og bidrag. De er med til at gøre

Assistens Kirkegård i Odense har 1.150 stammede lindetræer. De er med til at understrege opdelingen af kirkegårdens forskellige afsnit. De bliver klippet hver vinter – og til det formål er der konstrueret en speciel vogn, så arbejdet kan udføres under gode forhold.

bladet alsidigt.

Efteruddannelse og kursusvirksomhed: Dick Kreinøe orienterede om lederkurserne, der fortsat afholdes efter behov; modul 1 udbydes til næste år. Der planlægges også et administrationskursus i starten af 2015.

PartnerLandskab: FDK deltager i øjeblikket kun i projektet om udviklingsplaner.

Regnskab og budget

Henning Lektonen gennemgik FDK's regnskab for 2013 og fremlagde budgettet for 2015. Begge dele blev godkendt.

Indkomne forslag

Aksel Stigaard blev udnævnt til æresmedlem af FDK.

Valg

Henning Lektonen blev genvalgt som kasserer. John Hinze og Trine Klink Raunkjær blev genvalgt som medlemmer af bestyrelsen. Jesper Søbjerg Larsen blev genvalgt som bestyrelsessuppleant. Dick Kreinøe blev genvalgt som revisor. Anders Beck Larsen blev valgt som revisorsuppleant, i stedet for Leif Jensen, der ikke modtog genvalg.

Kommende årsmøder

Årsmødet 2015 afholdes i Frederikshavn og det forventes, at årsmødet i 2016 bliver i Vestjylland.

Eventuelt

I det forløbne år, har bl.a. Begravelse Danmark vundet flere retssager, ført mod kirkegårde og krematorier, om tilbagebetaling af udlæg for kirkegårdsydelse. Det tyder dog på, at Fælleskrematoriet i Ringsted får medhold i, at regningen for en kremering her, kan sendes til bedemændene og ikke de pårørende.

FDK har efterlyst klare retningslinjer fra Kirkeministeriet, mht. kommunernes betaling for ubemidlede borgere. Vagn Andersen gennemgik fordelene ved et medlemskab af FDK. Først og fremmest er FDK forhandlingsberettiget part for kirkegårdslederne, administrationscheferne og assistenterne vedr. lønindplacering og ansættelsesvilkår. FDK kan også yde faglig bistand, hvis man får problemer med eks. 3F eller ens egen stilling som kirkegårdsleder, administrationschef eller assistent. Men der er også andre fordele; nemlig mulighed for lån via Tjenestemændenes Låneforening, rabatter gennem Forbrugsforeningen, mulighed for en helbredssikring i PFA, FG gruppelivsforsikring, øvrige forsikringer i Tjenestemændenes forsikring, samt bladene Kirkegården og Grønt Miljø. Generalforsamlingen blev afviklet med Jens Zorn Thorsen som dirigent.

Årsmødets ekskursion

Første stop var Assistens Kirkegård i Odense, hvor der var mange spørgsmål til kirkegårdsleder Casper Vett om

Der var stående taffel på Svendborg Assistens Kirkegård.

driften af de udliciterede kirkegårde. 1 landskabsarkitekt, 1 kirkegårdsassistent, 4 administrative medarbejdere, 1 kapelassistent og 4 krematorer varetager administrationen, driften af krematoriet og kontakten til borgerne på de 6 kommunale kirkegårde. Begravelse, urnenedsættelse og alle øvrige driftsopgaver er udliciteret til private firmaer. Casper Vett gav udtryk for, at ordningen i store træk fungerer tilfredsstillende. Herefter gik turen til Svendborg Assistens Kirkegård, hvor der blev budt på sandwich og udstilling af maskiner, planter, katafalker, ude-inventar m.m. Man kan se mere om udstillingen andetsteds i bladet. Der var også god tid til en tur rundt på kirkegården, der er en frodig, grøn og velplejet oase midt i Svendborg by. En stor tak til Casper Vett, Tommy Christensen og kirkegårdenes medarbejdere for en vellykket dag.

DKL's generalforsamling

DKL afholdt generalforsamling, hvor 13 af 19 krematorier var repræsenteret. Beretning, regnskab og budget blev godkendt. Eneste ændring i bestyrelsen er Michael Smidemann, Holstebro - han er suppleant i stedet for Aksel Stigaard, som gik på pension ved årsskiftet. Under punktet "eventuelt" orienterede bestyrelsen om forskellige sager. Bl.a. venter krematorierne meget på at den digitale dødsanmeldelse indføres 100 %. Som det er nu, bruger de meget tid på at rykke kirkekontorer for afgørelser, så kremering kan finde sted. Mange kirkekontorer kan end

ikke finde ud af at sende en dødsanmeldelse pr. krypteret mail, og alm. post forsinker sagsforløbet yderligere.

Bortskaffelse af affald fra krematorier

DKL har i årets løb forsøgt at analysere situationen om det kviksølv-holdige affald fra røggasrensningen. Analysen, som blev fremlagt af ingeniør Søren Jepsen, Balslev Rådgivende Ingeniører A/S, viste sig at være noget vanskeligere end først antaget, men generelt skal 27,5 ton affald bortskaffes årligt. Prisen for bortskaffelse af det kviksølv-holdige affald svingede i analysen fra under 20 kr. til næsten 100 kr. pr. kg. Men, som Søren Jepsen fremførte, det fremsendte spørgeskema var måske ikke præcist nok. Der er behov for nærmere analyse af området.

Tilhørerne kunne supplere med, at der er betydelig forskel på prisen for bortskaffelse ved forskellige firmaer, også selv om de alle behandler affaldet miljømæssigt forsvarligt. Ligeledes er der betydelig forskel på prisen for det årlige tjek af indhold af skadelige stoffer i de rensede røggasser.

Anders Larsen, ansat ved Nord (tidl. Kommunekemi), fortalte om hvorledes krematoriernes affald håndteres. Det gjorde han ved hjælp af meget illustrativ grafik på www.nordgroup.eu. Årligt håndterer virksomheden 180.000 ton, så krematoriernes 27,5 ton affald kan behandles i løbet af 1½ time i Nords anlæg!

Svendborg Assistens Kirkegård blev taget i brug i 1821 og rummer mange historiske gravminder. Gennem de seneste årtier, er der arbejdet med at skabe et kig gennem kirkegården, ved at erstatte en tæt bundplantning af taks og buksbom med lave bunddækkeplanter og stauder.

Ny Løn på kirkegårdene – Hvordan er det gået

Marie Vedel Rieper, Kolding Kirkegårde, Henning Lektoren, Roskilde Kirkegårde og Dick Kreinøe, Gladsaxe Kirkegård, viste hver deres administration af tildelingen af Ny løn.

Udgangspunktet for tildelingen af løntillæg på alle tre kirkegårde er en nedskrevet personalepolitik, der på basis af en udviklingsorienteret vision for kirkegårdene, vægter personalepolitikken højt, fordi medarbejderne ses som afgørende for realiseringen af kirkegårdens vision.

I alle tres indlæg, blev det gentaget, at der skal være stor opmærksomhed på at beskrive det enkelte tillæg, så der er fuld klarhed over, på hvilket grundlag tillægget er givet. Herunder også forskellen på de forskellige typer tillæg; hvilke der er varige og hvilke det er muligt at opsige igen. For at nå frem til fastlæggelsen af den enkelte medarbejders eventuelle tillæg, blev der vist tre forskellige modeller herfor. I Roskilde anvender man fortsat det skema som blev udarbejdet i samarbejde mellem FDK og 3F i forbindelse med indførelsen af Ny løn. I Gladsaxe er man ved at udarbejde en ny vurderingsmodel, da man her føler at det hidtidige har overlevet sig selv. I Kolding er man gået over til, i højere grad, at vægte de personlige kvalifikationer, i erkendelse af, at den stramme skemaopbygning ved

beregningen af tillæggene ikke altid er den mest hensigtsmæssige.

Fælles for de tre var, at tildelingen af varige tillæg baserer sig på objektive kriterier, uagtet at der ved alle vurderinger af en medarbejders kvalifikationer, altid vil være et element af en subjektiv vurdering. For eksempel, hvordan defineres forudsætningerne for faglige kvalifikationer: Er det ledelsens forventninger til en basisviden, er de vurderet i forhold til øvrige medarbejdere på kirkegården eller er det et helt tredje grundlag.

Sociale kompetencer, der altid vil være en subjektiv vurdering, i forholdet til hvordan den enkelte medarbejder fungerer sammen med sine kollegaer og i forhold til ledelsen, blev tydeligst markeret ved Kolding Kirkegårde. Gennemgangen af de tre kirkegårdes administration af Ny løn, viste at der er forskelle i måden den anvendes på, men at når man graver lidt dybere i fremlæggelsen, er det de samme kriterier der anvendes alle tre steder.

Stress i dagligdagen

Psykolog Jeannett Bonnichsen fortalte indlevende om stress og stresssymptomer i hverdagen. Og kom med ideer til hvad man kan gøre for at begrænse, opdage og håndtere stress.

Man kan se smukke skulpturer og mange finurlige detaljer på Svendborg Assistens Kirkegård.

Stress opstår bl.a. på grund af forventningspresset på arbejdspladsen. Et pres om at være kreativ og konstant skulle præstere; lidt ligesom artisten, der holder mange jonglerings tallerkner kørende på pinde. Dette kan gå i et fælles miljø, hvor alle er inkluderet og har en oplevelse af meningsfuldhed og at der er tid til at levere kvalitet. Mange synes det er skamfuldt at være stresset.

Fraværet som følge af stress er dyrt for arbejdspladsen og de ansatte. Vi skal som ledere derfor stille os selv det spørgsmål: "Hvordan kan jeg gøre mine ansatte til den bedste udgave af sig selv?" Vi skal sikre os at der er en god kommunikation om mål, så alle går i samme retning. Den daglige kommunikation er den lim, der skaber det gode arbejdsmiljø. Det handler om at ledelsen skal udvise tillidsvækkende, autentisk og nærværende adfærd og bruge trivselsfremmere, som får tingene til at falde til ro. Med rettidig omhu bør man kunne gøre noget før tingene falder sammen, og indsatsen dermed være forebyggende. God kommunikation og daglig kontakt er gode redskaber. Vi har som ledere et ansvar for at skabe et forum for samtale, men alle har et ansvar for at melde ud hvordan man har det.

Nogle visualiserer emner og tillader sig selv at prioritere på skrift, det de vil arbejde med, som en hjælp i hver-

dagen. Men forstyrrelser dræner tiden. Derfor skal der etableres rammer, der virker for den enkelte medarbejder, så de yder positivt og der skal gives tid til refleksionsopgaver.

Alle har forskellig grader af sårbarhed og selvtillid. Derfor skal man placere medarbejderne på den hylde, hvor de er bedst - og derfra skal de vokse.

5 x 'R' kan hjælpe til at huske hvordan vi forhindrer stress: "Rammer, retning, regler, rolleafklaring og relationer".

Årsmødets afslutning

Årsmødets program og udstillinger gav god inspiration på flere områder, samt hyggeligt samvær med gode kolleger fra hele landet. Hermed en stor tak til arrangørerne for et godt årsmøde.

Flere af foredragsholdernes præsentationer kan ses på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. ■

UDSTILLINGEN VED ÅRSMØDET 2014

Foto: KIRKEGÅRDEN's redaktion og Vagn Andersen

Best Western Hotel Svendborg dannede en fin ramme om mandagens indendørs udstilling.

FDK's og DKL's årsmøde 2014 bød på 2 udstillinger. Mandag var der indendørs udstilling på Hotel Svendborg, hvor der var gode muligheder for en snak om efterløn og lønsikring, kirkegårdssystemernes muligheder, begravelseseffekter til kirkegården, styringssystemer til krematorierne, kister og urner, rodfræsning og udsmykning af gravsteder og anlæg.

På Svendborg Assistens Kirkegård, var der arrangeret en udendørs udstilling i forbindelse med tirsdagens ekskursion.

Her kunne man se på bænke og andet udeinventar, løsninger til flytning og nedsænkning af kister, store og små maskiner i alle afskygninger, planter, stenmaterialer til anlæg af gravsteder samt diverse kirkegårdseffekter. I alt havde 25 leverandører til kirkegårde og krematorier valgt at udstille; flere havde endda udstilling både inde og ude. Vejret var godt og der var flotte præmier på højkant ved flere af standene. Hermed en stor tak til udstillerne, Svendborg Kirkegårde og Dick Kreinøe for et godt arrangement.

Udstillere

DSN A/S - DanSand

JAS Kibæk A/S

Danske Stenhuggerier

Peoples ApS

Brandsoft EG Data Inform A/S

GMR/ HTF

Havdrup Maskinforretning A/S

Heden Maskinforretning

Stemas Maskinsalg A/S

G9 Landskab - park & byrum A/S

Jessing Gruppen ApS

Veksø NRG I A/S

Spangkilde Teknik ApS

Holdens Planteskole A/S

Nygaard Planteskole

Stihl

Herning maskinfabrik A/S

UB Let

Dialog Consult

Flexcon ApS

Urn-Care Aps

Heilskov A/S

FTF-A

Hasselholm AB

SMUKKE PLANTER DANNER RAMMEN OM FREDFYLDTE STEDER

På Birkholm er vores specialrådgivning til rådighed, uanset om behovet er allé træer eller hækplanter. Vi producerer i alle størrelser, og vi leverer planter til såvel nye anlæg som til udskiftning eller efterplantning af bestående. Ring eller skriv til os.

VENLIG HILSEN JEANETTE, MERETE, OVE, CAMILLA OG OLE

Birkholm Planteskole a-s har opbygget en meget central position i markedet, og fokus er konstant rettet mod udvikling, kvalitet og kundeservice.

KONTAKT OS PÅ 4817 3126 ELLER BIRK-HOLM@BIRK-HOLM.DK

Gå også på www.birk-holm.dk og www.birkholmshop.dk hvor du i shoppen jævnligt bør tjekke **ÅRSTIDENS STÆRKESTE TILBUD.**

Et miljøvenligt valg - det gør en forskel

Testet af Dansk Teknologisk Institut.

ECOURN
WWW.ECOURN.DK

IHI minigravere
Salg - service - reservedele

Kampagnepris
139.000,- Excl. moms

IHI 17VXE

- 1710 kg
- Motor 14,2 HK
- Med FOPS sikkerhedsbøjle
- Udskydelige bæltter (980-1300mm)

Japansk kvalitet

Christian Petersen · mobil 25 75 71 45 (Sønderjylland og Fyn)
Julius Bjerg · mobil 40 33 26 61 (Resten af landet)

Holsø-Maskiner
IHI · Venieri · Giant · Merlo · Oelle · Boscaro · Orsi · Kroghejse- & Tipvogne

Brdr. Holst Sørensen A/S
Obbekærvej 105-107 · 6760 Ribe · tlf. 76 88 44 00 · www.bhsribe.dk

Norcar DK
tlf. 9621 9020

Den perfekte hjælper på kirkegården:

Norcar 755

- Knækstyret
- Har ekstremt snæver venderadius
- Konstrueret med henblik på ergonomi og sikkerhed
- Alle funktioner styres fra et joystick
- Minimal belastning af underlaget
- Smidig i trange omgivelser
- 4-hjulstrukket
- 20 hK Kubota dieselmotor
- Lav egenvægt
- Stort redskabs program, bla. Løvsuger - Gangrøver - Gravsstenstang m.m.

Læs mere på www.norcar.com

Ring for nærmere info eller demo af maskinen.

Professional rod-, stød- og stubfræsning gennem 33 år

Rodvælter og andre vanskelige stød
fræser vi skånsomt og effektivt bort på en miljørigtig måde.
Det eneste vi efterlader er en bunke spån.

Vi har Europas mest effektive maskinpark af rodfræsere!

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
Vort gratisnummer: 80 88 12 16

JMM GROUP

Små og store kabinemaskiner
- perfekte til snebekæmpelse

 WEIDEMANN
 YANMAR
 AMMANN

F.eks WEIDEMANN 1160 bredde 1044 mm.
Ideel til snebekæmpelse på gangstier, fortove, stræder mv.

Store og små kabinemaskiner på lager

- Kabine med varme, ventilation og vinduesvisker
- Radio
- Komplet lysanlæg
- Rotorblink
- 28-30 km/t

Søren	Midt- og Nordjylland	20 32 70 34
Henrik	Midt- og Nordjylland	20 29 23 87
Peter	Syddjylland/Fyn	20 25 88 98
Henning	Vestjylland	21 42 66 76
Hans Peter	Sjælland	40 30 75 49

STEMAS
member of JMM GROUP, Scandinavia

 MARKEDETS STÆRKESTE PARTNER
www.stemas.dk
stemas@stemas.dk

SPØRG DOG DE PÅRØRENDE!

Af Helle Rothenberg Andresen, hra@skk.dk
Kontorelev, Silkeborg Kirkegårde og Krematorium

Kirkegården må gerne være med på beatet. Informationer skal også kunne hentes med smartphones og tablets.

Brugerundersøgelse på Silkeborg Kirkegårde: Med baggrund i den stigende individualisme ønskede jeg at undersøge vores kunders tilfredshed. Kunne det lade sig gøre at gå til mennesker i en forholdsvis "ny" sorg og spørge dem, om de synes vi havde gjort vores job ordentligt?

Hvordan gjorde jeg?

Jeg ønskede et nutidigt og ærligt syn på os, hvilket betød at jeg tog udgangspunkt i alle dem der havde nedsettelse hos os i 2013. Det vil sige jeg skriver til mennesker hvis sorg er et år gammel eller yngre, og beder dem udfylde et spørgeskema.

Spørgeskemaet var delt op i 5 områder, hvor hvert område var en blanding af kvantitative og kvalitative spørgsmål. Med kvantitative spørgsmål har jeg mulighed for at måle på de enkelte udsagn. Med det kvalitative spørgsmål har de adspurgte mulighed for at komme med personlige tanker bag deres svar.

Spørgeskemaet var sendt ud til de 212 pårørende pr post, med et brev om hvem jeg var, og hvad spørgeskemaet skulle bruges til. Besvarelsen var helt anonym. Inden for en måned havde jeg fået 112 svar retur.

Hvad fandt vi ud af?

Alene det at 52 % havde svaret tilbage, var en positiv overraskelse, som bekræftede mig i at det sagtens kan lade sig gøre at lave en kundetilfredshedsundersøgelse – selv på en kirkegård.

” Sagt om vores personale:

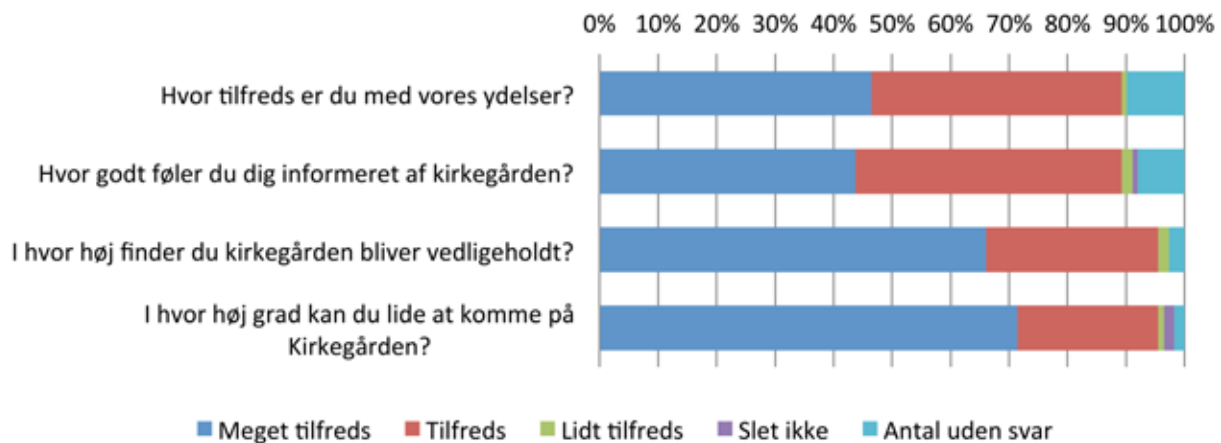
”Jeg har stor respekt for jer. I møder folk med tårer i øjnene, og sender dem hjem, med en god følelse i maven!”

Svarene var generelt utrolig positive, og vi blev gjort opmærksomme på at vores styrke, uden sammenligning, er vores evne til at snakke med vores kunder. Det gælder især, når vi møder dem ude i marken og på kontoret.

Men der hvor spørgeskemaet virkelig kommer til sin ret, det er der hvor vi kan blive bedre. Én ting er at turde spørge sine kunder. En anden ting er at turde se svaret i øjnene og erkende: Her skal vi stramme op. Som det fremgår af tabellen er der ca. 10 % som enten ikke har svaret, er lidt tilfreds eller slet ikke tilfreds omkring vores måde at informere kunderne ude på kirkegården. Her skal ske noget. Vi skal have opdateret vores traditionelle informationstavler, hvor vi har

mulighed for at fortælle om årets gang og gængse forhold. Samtidig må vi også gerne være med på beatet. Informationer skal også kunne hentes med smartphones og tablets.

- ” Sagt om logoet vores brevpapir:
”Jeg tror altid det er fra tandlægen. Fjern dog den tand fra brevpapiret.”

Det sidste spørgsmål i tabellen var: Hvordan har du det med at komme på Silkeborg Kirkegård? Dette spørgsmål er det, der har fået flest ”slet ikke tilfreds”-svar. Ved gennemgang af de opsamlede data, fremgår det, at dem der har svaret ”slet ikke tilfreds” samtidig har svaret ”tilfreds” eller ”meget tilfreds” i de øvrige spørgsmål. Dette får mig til at tænke at de personer ikke som sådan er fjendtlig stemt over for kirkegården, men mere har det dårligt med det, som kirkegården repræsenterer – et tabt liv – en sorg, som de måske endnu ikke har kunnet forholde sig til.

- ” Sagt om vores ydelser (grandækning):
”Jeg synes, at det var meget flot, som I havde set på min mands sten, at der var sat tro, håb og kærlighed på. Herefter pynter I gravstedet med et stort hjerte og kors af gran! Det var vi alle i familien glade for og rørte over.”

Hvad har undersøgelsen kostet?

Det har først og fremmest kostet tid. Tid at få opstillet spørgeskemaet, tid at optælle alt data og tid på fortolkning af data. Det koster nogle arbejdsdage.

Af hensyn til vores målgruppe, har vi i dette tilfælde sendt spørgeskemaet pr post og sendt svarkuverter med, hvilket også tæller med i omkostningerne.

I fremtiden kan vi overveje at forsøge os med et digitalt spørgeskema. Det vil helt klart spare os for en del tid og penge. Bekostningen ved den digitale version kan være, at den ældre del af segmentet opgiver af tekniske årsager, og deres svar går derved tabt. Men det er klart en overvejelse værd. ■

Helle Rothenberg Andresen er kontorelev på Silkeborg Kirkegårde og Krematorium. Tilfredshedsundersøgelsen er fagrprøven, som afslutter uddannelsesforløbet.

Artiklen opsummerer et delelement af undersøgelsen, som også omfatter de pårørendes syn på bisættelsen, personalet, breve, klager og håndtering.

ECN'S KONFERENCE I DANMARK 2014

Tekst og foto: Tom Olsen, tomo@km.dk
Leder, Fælleskrematoriet i Ringsted

Der var stil over rammerne ved ECN's konference på Københavns Rådhus, selvom de danske deltagere måtte fortrække til stolerækker på sidelinjen pga. nogle sene tilmeldinger.

ECN er en forkortelse for European Crematoria Network. ECN blev dannet som et ukompliceret modstykke til ICF – International Cremation Federation.

ICF blev dannet i London i 1937. Det var en sammenslutning af krematorieejere fra hele verden, og tanken var at udbrede ligbrændingstanken på en ikke kommerciel måde. Men som trenden var på det tidspunkt og med afsæt i den engelske opbygning af hierarki/bureaukrati, blev organisationen dannet med en bestyrelse med en præsident (formand) i spidsen og med flere vicepræsidenter (næstformænd). Der var valgt en generalsekretær, og for at alt skulle gå rigtigt til, var der også et udvalg der tog sig af valget til

alle poster. De enkelte lande kunne indstille en kandidat, men det var udvalget der indstillede de opstillede til bestyrelsens indstilling til generalforsamlingen. Hvis det lyder et "kringlet" er det fordi, det var det.

Medlemmerne kunne være krematorieejere eller en sammenslutning af ejere (f.eks. DKL) som var stemmeberettigede (A medlemmer). Ovnleverandørerne og andre (B medlemmer) havde ingen stemmeret. Alle skulle betale et medlemskontingent. Hvert land havde én stemme. Der blev holdt møder hvert år (Generalforsamling).

Danmark havde i flere år været repræsenteret i ICF med

DKL som medlem, da det jo var det eneste internationale forum for krematorier.

Men da et valg til ICF's bestyrelse endte i kaos, blandt andet fordi flere af de tilstedeværende mente sig overroulet af bestyrelsen, var det enden for DKL's deltagelse i ICF. DKL valgte sammen med flere andre at træde ud af ICF.

Stiftelsen af ECN

Denne gruppe stod herefter tilbage og mente, at deres gode samarbejde var for godt til at gå tabt på grund af organisatoriske forhold. Så et alternativ blev overvejet, og det endte med ECN.

Navnet ECN blev "opfundet" i København i efteråret 2003. Bispebjerg Krematorium (det nye) blev indviet i januar 2003, og i den anledning var en delegation fra Belgien på besøg i København. På hotel Kong Frederik mødtes en af Belgiens førende krematorieejere – Kris Coenegracht, Claes Fogmoes og undertegnede. Vi sammenholdt vores oplevelse af ICF og fandt ud af, at det måtte kunne gøres mere ukompliceret at mødes.

Det var relativt let at blive enige om betingelserne for at mødes og for ECN's medlemsbetingelser og organisation:

Det er helt frivilligt at deltage

Der er ingen medlemsbetingelser

Ingen bestyrelse

Intet kontingent

...og hver enkelt deltager betaler selv for sin deltagelse.

Organiseringen af de årlige møder går på skift blandt deltagerne, og den der står for opgaven, arrangerer det selv, og sørger for et relevant program, herunder selve konferencens eventuelle tema.

Det første møde blev afholdt i Gent i Belgien i foråret 2004. Møder har siden været afholdt i Danmark, Finland, Holland, Italien, Spanien, Tyskland og Frankrig. Så mødet i København var altså det 11. af slagsen.

ECN-konference i København 2014

Vi mødtes onsdag den 11. juni til middag på Hotel Imperial, hvor deltagerne hurtigt fandt "gamle bekendte", og hvor nye deltagere blev akklimatiseret. Aftenen derefter var til egen disposition.

Torsdag morgen gik deltagerne samlet til Københavns Rådhus hvor konferencedagen skulle foregå. Det var lykkedes at "låne" et lokale på rådhuset, der rummede et stort mødebord til 45 deltagere. Da tilmeldingsfristen for deltagelse i konferencen var udløbet, var der 43 deltagere, altså lige præcis det rigtige antal til lokalet, men når man har med internationale forbindelser at gøre, kommer der som

regel noget uforudset op, hvilket skete i form af yderligere 8 tilmeldte. Da der nu var 51 deltagere, blev "danskerne" placeret på en særlig stolerække.

Der var stil over omgivelserne – se billeder fra mødet – og deltagerne blev forsynet med vand, frugt, kaffe og pauser under vejs. Frokosten blev indtaget i rådhusets kantine, og bestod af traditionelt dansk smørrebrød.

Konferencens program

Dagens program var bygget op omkring emnet: Hvad bringes ind i krematorieovnen og hvad kommer ud.

- Heat from Crematoria, v. Bart Keeman, Ole Winther og Søren Jepsen
- What do we bring to the cremation process? - What do we have left?, What are the expenses? v. Flemming Petry, DFW, Søren Jepsen, Ole Schleiser – Ruud Verbene – Guus Rang – Ebbe Naamansen
- Is there any evolution in the environmental demands regarding cremation in your country?
- ECN meeting 2015

Konferencesproget var på engelsk. Deltagerne kunne løbende bryde ind med spørgsmål og synspunkter, hvilket de også gjorde.

Det lykkedes ikke at blive enige om en autoriseret fremgangsmåde for bortskaffelse af affald fra krematorier, dertil er landenes vilkår for forskellige, men der var interesse i at udveksle erfaringer og få udfordret de steder hvor reglerne er mest restriktive. Programmet blev rundet af med en rundvisning på rådhuset, afsluttende med mousserende vin og Rådhuspandekager.

Torsdag aften foregik middagen i Færgeskroen i Tivoli, der også er et bryggeri. Desserten blev indtaget i Vaffelbageriet, da deltagerne også gerne skulle rundt i den smukke have.

Fredag var ekskursionsdag. I kapellet på Sundby Krematorium fik deltagerne den historiske udvikling inden for kremering i Danmark, faktuelle oplysninger om Københavns 2 krematorier, samt historien om DKL's tilblivelse og virke.

Dernæst gik turen til Fælleskrematoriet i Ringsted, hvor gæsterne blev opdelt i 2 hold. Det ene hold gik til frokost, som var sandwich i garagen, og det andet hold blev vist rundt i krematoriet. DFW, der har leveret teknikken i Ringsted, stod for fremvisningen af deres leverance. Kl. ca. 13 byttede holdene, og lidt over 2 afgik bussen mod Kastrup.

Næste års møde vil blive afholdt i Frankrig eller Belgien. ■

Telefon 86 52 17 77 | Mobil 23 32 90 27

Wad

LANDSKABSARKITEKTER A|S

Naturkirkegårde | Udvidelser | Omlægninger | Kirkegårdsinventar

Helhedsplaner til kirkegårde | Plejeplaner

Peder Skrams Gade 39 | 8200 Århus N | www.wadlandskab.dk

Kirkegården er vores speciale, kontakt os for referencer eller uforpligtende samtale

Vi er dem med
det
brede sortiment

- Buske, træer, stedsegrønne samt hække
- Rhododendron og surbundsplanter
- Roser, stauder, græsser og bunddække

Alle planter leveres i høj kvalitet og det er altid muligt at få et godt tilbud på større planteleverancer.

Vejenbrød Planteskole A|S

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77 - Fax. 48 28 01 96
www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

Komplette it-løsninger til kirker og kirkegårde

- Kirkegårdsadministration og -regnskab
- Mulighed for integration med GIAS, CPR, Den digitale dødsanmeldelse og e-Boks
- Adgang til gravstedssøgning og takstopslag fra sognets/kirkegårdens hjemmeside.

Kontakt os, og hør mere om, hvordan vores løsninger kan lette den daglige drift.

Telefon: 9928 3565 • E-mail: salg@brandsoft.dk

EG Brandsoft www.eg.dk/kirke

Adding value to business

Dine rengøringshjælpere

Billy Goat er primært produkter produceret til rengøring. Løvsugerne er den ideelle løsning til opsugning af efterårets blade, halm i stalden, papir og andet affald på f.eks. parkeringspladsen, legepladsen, i skolegården eller i indkøbscentret.

NYHED! LB 352

- Effektiv løvsuger
- B&S motor, 158 cc
 - 51 cm arbejdsbredde
 - 105 liter opsamlingspose

4.636,-

Vist med
Honda motor

KV 600 SP

- Kraftig løvsuger
- B&S Quantum motor
 - 68,5 cm arbejdsbredde
 - 12" hjul
 - 5 blæsevinger
 - 176 liter lynlåsfri opsamlingspose.

8.796,-

F 1302 SPH

- Effektiv løvblæser
- Honda GX motor, 393 cc
 - 13" hjul bag og 10" for
 - Selvkørende
 - 17" blæsevinge

15.996,-

Se mere på www.stiga.dk
Priserne er ekskl. moms

STIGA

MEDLEMSSKAB
426 kr./md.
286 kr./md. efter skat

Mange bække små ...

Hold på pengene – skift a-kasse!

Det er nemt at få råd til lidt mere. Meld dig ind i dag på ftf-a.dk, ring **70 13 13 12** eller SMS **medlem** til **1980**, så klarer vi alt det praktiske for dig ... også kontakten til din nuværende a-kasse.

**SPAR
612 kr.**

SKIFT FRA **3F**
TIL FTF-A

Hvor meget
kan du spare?

**SPAR
408 kr.**

SKIFT FRA **KRIFA**
TIL FTF-A

**SPAR
408 kr.**

SKIFT FRA **HK**
TIL FTF-A

VI SÆLGER IKKE GRAVSTEN

Tekst og foto:
Jens Dejgaard Jensen (j dj@skk.dk)

Danske Stenhuggerier A/S har hovedsæde i Nørre Snede, og blev etableret 1983. Indtil for 30 år siden solgte virksomheden kun gravsten en gros til Tyskland, Belgien m.fl.

Første forretning med detail-salg købt i 1987. I dag er der 55 salgssteder fordelt over hele landet. I alt er der 75 ansatte. Detailsalget er nu hovedaktiviteten.

Virksomhedens søsterselskab Zurface A/S har koncession til brydning af granit på Bornholm. Danske Stenhuggerier oplever en markant vækst i andelen af salget af bornholmsk granit.

Adm. direktør Carsten N. Christensen (t.v.) og marketingschef Michael Rohde-Petersen, Danske Stenhuggerier. KIRKEGÅRDEN konstaterer i samtalen, at stenhuggere og kirkegårde i stort omfang har fælles udfordringer.

Ordret citat fra landets største forhandler af gravsten: "Vi sælger ikke gravsten. Vi bevarer minder om de afdøde". Stenhuggerne har en naturlig interesse i, at kirkegårdene er attraktive for brugerne, lige som vi forvaltere af kirkegårdene har det. KIRKEGÅRDEN har talt med administrerende direktør Carsten N. Christensen og marketingschef Michael Rohde-Petersen, Danske Stenhuggerier, om udfordringer i tiden.

Den polemiske udtalelse ligger i forlængelse af Danske Stenhuggeriers analyse og forståelse af, hvorfor vi gør noget for vore døde: "Når vi besøger et gravsted, og står foran gravstenen, kan vi ikke tale med afdøde, vi kan ikke give hende et kram. De ritualer vi har haft sammen i livet, erstattes af andre ritualer: Vi planter en blomst, vi tænder et lys, vi river gruset. Og derfor er det selvfølgelig vigtigt for de efterlevende at have et gravsted, som symbol på min-

derne, og som et sted for de daglige ritualer, der gik tabt. Vi tror, at når man går ind på kirkegården, så oplever man at komme til en anden verden. Pulsens falder, sindet stemmes i en anden tone. Og når man går igen, har man det bedre", forklarer Michael Rohde-Petersen.

Derfor er rådgivningen af kunder, der vælger gravsten, vigtig. Hvilken historie eller hvilket træk ved afdøde skal gravstenen minde de efterladte om?

Udfordringer i stenhuggerbranchen

Danske Stenhuggerier analyserede tilbage i 2010 hvilke udfordringer og lyspunkter de ser i branchen, og analysen er stadigvæk gældende, ifølge virksomheden.

Udfordring nr. 1: Ny prispolitik, som vil forstærke om-lægningen fra traditionelle gravsteder til plænegravsteder.

Forudsigelsen er gået i opfyldelse – dog med forskellig intensitet. Specielt er der provstivis betydelige forskelle på prisen for erhvervelse/fornyelse af gravsteder.

Udfordring nr. 2: Klausuler i kirkegårdsvedtægterne. Den stigende individualisering gør, at rigide regler og klausuler kan stå i vejen for, at de der har mistet, får den bedst mulige oplevelse med kirkegård, gravsted og gravsten. Større frihedsgrader ønskes! Det er vigtigt at kirkegårdene er inkluderende, også over for nye ønsker, nye strømninger og andre kulturer. ”Jeg tror, at en øget bevidsthed om inkludering af alle er vigtigt for kirkegårdenes (og stenhuggerens) fremtid”, udtrykker Carsten N. Christensen.

Udfordring nr. 3: Udlicitering af kirkegårdsarbejdet til private entreprenører. Det medfører manglende interessefællesskab mellem de udførende gartnere og gravstedsjeerne. ”Storytelling” går tabt, når interessefællesskabet brydes. Det er et vigtigt aspekt ved kirkegården, og den måde publikum oplever den på, ifølge marketingschefen.

Udfordring nr. 4: Netsalg. ”Vi har selv en net-butik, det mener vi er uomgængeligt i den tid vi lever i. Men i grunden mener vi, at de færreste er kvalificerede til at købe en gravsten uden personlig rådgivning”, forklarer marketingschefen. ”En gravsten skal udtrykke noget vigtigt om afdøde, og holde meget længere end elektronik og den slags, man typisk køber på nettet”.

Udfordring nr. 5: Askespredninger over havet. ”Gad vide om det er blevet for nemt – hvor meget dokumentation for dette ønske mon der fremlægges på kirkekontorerne?”, spørger Carsten N. Christensen, ”askespredning er uigenkaldeligt, det kan fortrydes, men ikke gøres om”.

Udfordring nr. 6: For svag rådgivning fra kirkegårde og bedemænd. ”Vi ved at nogle kirkegårde ikke accepterer en nedsættelse i anonym fællesplæne, før de nærmeste pårørende har fået rådgivning om alternativerne. Den slags ønsker vi mere af”, siger direktøren.

Lyspunkt

Lyspunktet over for udfordringerne er, at individualiseringen i samfundet betyder flere ønsker om noget særligt, noget unikt. Danske Stenhuggerier oplever flere opgaver, hvor kunden vil noget særligt med deres gravsten.

Dilemma for de efterladte

”Det er vores oplevelse, at nogen via ”Min sidste vilje” ønsker begravelse i anonym fællesplæne, fordi så er der ikke noget at tage sig af for de efterladte. Men ønsket kan godt være i modsætning til, hvad de efterladte ønsker. Vi ved det er svært for pårørende at se bort fra et ønske udtrykt i ”Min sidste vilje”. Men vores råd er, at hvis de savner et sted, der kan være til minde om afdøde, så bør de få rådgivning af kvalificerede mennesker, f.eks. på kirkegården. Det er jo ikke umuligt at kombinere anonymitet, nem vedligeholdelse og et sted for minderne”, udtrykker direktøren. ■

ARS Beskæringsudstyr

SITAS.DK · 44 65 05 65

Stangsakse

Knivtandslave

Topsave

hjorthede.dk

Flotte barrodsplanter
Finkvistede og tætte
Taks og thuja

Tlf. 86686488
mail@hjorthede.dk

Hjorthede Planteskole A/S

NYTÆNKNING PÅ HØRSHOLM KIRKEGÅRD

Tekst og foto af Vagn Andersen, vagn@hoersholmkirkegaard.dk
Kirkegårdsleder, Hørsholm Kirkegård

I 2013 begyndte vi at anlægge en helt ny type begravelsesplads på den gamle del af Hørsholm kirkegård. Begravelsespladsen blev taget i brug i sommeren 2014 og er allerede populær.

På et ledigt areal mellem de gamle grave på Hørsholm Kirkegård, er et område plantet til med stauder, lyng, prydgræsser og bregner. Oplevelsen er en smuk blomsterhave med små anlagte grusstier og en bænk, hvor man kan sidde og nyde haven. I området er der placeret 3 meget smukke granitsøjler i højden 1,8 til 2,2 meter, hvor der kan opsættes et porcelænsskilt med afdødes navn og data. Der er også mulighed for at få en lille QR-kode i det ene hjørne af skiltet. Omkring søjlerne er der lavet to cirkelformede granitpladser, hvor der kan lægges blomster på den ene af disse pladser.

På denne nye afdeling, som kaldes "Birkehaven", kan familierne frit vælge en gravplads mellem lyng, bregner, prydgræsser og stauder.

De enkelte gravsteder er uden synlig afgrænsning og der

er ikke mulighed for yderligere tilplantning og ej heller at opsætte sit eget gravmonument. Gravstederne kan fornyes og der er plads til flere urner i hvert gravsted.

Stedet skal betragtes som en fællesgrav, hvor man nu selv har mulighed for at vælge stedet og ægtefæller kan blive nedsat ved siden af hinanden. Familien har også mulighed for at deltage ved urnenedsættelsen.

Ideen opstod da kirkegårdens ledelse var på en studietur til Nordisk kongres i Göteborg og så noget lignende på kirkegården i Borås. Her havde man placeret 3 flotte søjler i et mindre skovområde, ligeledes med navnskilte på søjlerne. Da Hørsholm kirkegård ikke har noget skovområde, fik vi havearkitekt Mette Rønne fra Skibby til at komme med nogle tegninger og ideer, der siden blev godkendt i kirkegårdsbestyrelsen og provstiet. Opgaven med at udvælge og levere den rette blanding af planter, blev overdraget til Poul Petersen fra Overdam Planteskole og fra Vejenbrød Planteskole kom der nogle udsøgt smukke papirbirk. ■

Lyng Naturgødning ApS

e-muld

**Muld • Spagnum • Barkflis • Træflis
Topdressing • Grus • Granitskærver**

*Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning*

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 • 3540 Lyng • 48 18 73 50

- også i bigbags

Kirkegårdskort

- Opmåling
- Korttegning med EDB
- Informationssystemer
- Fremtidssikring
- Rådgivning
- Nummerering
- Protokoller

Landinspektørcentret A/S

Nygade 46, 7400 Herning, Tlf. 97 123688

Urnerne nedsættes i bedene langs med grusstierne. Gravstederne kan fornys og der er også plads til ægtefællen.

Navneskiltene laves af porcelæn, hvor navnet males på.

Sidste år blev bedene mellem 'Birkehaven' og parkeringspladsen ved kontoret tilplantet med et farverigt udvalg af forskellige Rhododendron, med hjælp fra Rhododendron-eksperten Svend Hansen fra Kærnehuset i Fredensborg. Med bedene i 'Birkehaven', er der nu blomstrende planter i området en stor del af året.

FÅ EN GRAVSTENS- UDSTILLING PÅ BESØG

Robert Pajor, rpa@danskbyggeri.dk
Stenhuggerlauget i Danmark

Stenhuggerlauget i Danmarks gravstens-vandrestilling, som lige nu befinder sig på Sct. Jørgensbjerg Kirkegård i Roskilde, vandrer snart videre. Kirkegårde som er interesserede i at få udstillingen på besøg er velkomne til at kontakte Stenhuggerlauget i Danmark for at høre mere om mulighederne.

Vandrestillingen er både inspirerende og udfordrer de traditionelle former og udtryk. Af nyskabende idéer kan man på udstillingen blandt andet se en kugleformet gravsten, et gravmonument formet som en opslået bog samt monumenter i utraditionelle materialer såsom marmor og sandsten.

Stenhuggerlauget i Danmark ønsker, at udstillingen skal inspirere og vise nye veje i forhold til hvordan kirkegårde kan etablere gravsteder, som giver de bedste rammer for sorgbearbejdelse. Her er det afgørende, at de pårørende kan

sætte deres eget præg på gravmindet, og skabe et intimt rum hvor man kan mindes den afdøde. Gravmindet er med til at afspejle den afdødes person og tanker i fysiske former og udtryk. Med et besøg på udstillingen får man et indtryk af, hvilke muligheder der er for at sætte et personligt præg på et evigt minde, som et gravmonument er.

Udstillingen flytter videre fra Sct. Jørgensbjerg Kirkegård med udgangen af 2014. ■

Få en gravstensudstilling på besøg

Kirkegårde som er interesserede i at få udstillingen på besøg, er velkomne til at kontakte Robert Pajor fra Stenhuggerlauget i Danmark på telefon 72 16 02 55 eller rpa@danskbyggeri.dk

”DET BLIVER OVER MIT LIG”

Jens Dejgaard Jensen, jdj@skk.dk

Det var absolut ikke Jens' plan at blive hængende i jobbet som kirkegårdsleder ved Vejle Kirkegårde. Men det gik ikke helt som planlagt: Jens Zorn Thorsens 25-års jubilæum blev fejret d. 15. september i år.

Mange af FDK's medlemmer kender Jens Zorn Thorsen som en stilsikker ordstyrer ved den årlige generalforsamling. Han har tidligere været medlem og sekretær i FDK's bestyrelse og stiller gerne op, når nye tiltag skal udvikles og afprøves; som f.eks. GIAS. Jens er også et meget aktivt medlem af KIRKEGÅRDEN's redaktion og er en fremragende vært ved redaktionsmøderne.

En måske lidt upassende bemærkning fra 1989, af den dengang nybagte kirkegårdsleder i Vejle, Jens Zorn Thorsen. Replikken faldt som tiltale på en spådom om, at han nok blev hængende i sit nye job i mange år. Nu er der foreløbig gået 25 år med Jens Zorn Thorsen som kirkegårdsleder.

Et 25 års jubilæum er også et tilbageblik på udviklingen på Vejle kirkegårde. Det er kirkegårde, hvor der er sket store tilpasninger, ikke mindst på grund af skiftet fra kiste- til urnebegravelser, og skiftet fra gravsteder med rimelig indtægt til mindre indtægt. De uundgåelige tilpasninger gennem årene er gået ud over et gartneri, krematoriet er lukket, et kapel er lukket og medarbejderstaben er reduceret.

Men tilpasninger er ikke ensbetydende med stilstand eller afvikling i Vejles tilfælde, tvært imod. For kort tid siden er en ny muslimsk afdeling taget i brug, og læserne af dette blad husker måske også planerne om en skovafdeling (se "Kirkegården" 4/2012) – Vejle nordre kirkegård ejer et stykke højstammet bøgeskov. I forbindelse med de ret omfattende tilpasninger de senere år, har kirkegårdene også valgt at bruge flere eksterne entreprenører til anlægsarbej-

der, samt til driftsopgaverne hækkepleje og græspeleje.

På Vejle kirkegårde er der fokus på nye anlægstyper. F.eks. nedlægges grusstier, og tilsås med græs – det gør vedligeholdelsen nemmere, og det grønne look har stor appel til publikum. Udviklingsplaner sørger for at tilgodese behovet for nye gravstedstyper. En del af strategien er også at få gravstedstyper, hvor behovet for belastende arbejde med river og andre skafteredskaber er minimeret.

Kirkegårdsleder Jens Zorn Thorsen er, og har været, krumtappen i alle disse ændringer gennem 25 år. ■

Jens Zorn Thorsen

1985: Landskabsarkitekt, cand. Hort.

1985-1989: ansættelser ved tegnestuer og parkforvaltninger

1. september 1989: Kirkegårdsleder Vejle Kirkegårde

Vejle kirkegårde består af 4 kirkegårde, og drives af 4 sogne. Menighedsrådene stiller en bestyrelse med 2 medlemmer fra hvert menighedsråd.

KIRKENS FORUM

DANMARKS NYE FAGMESSE FOR KIRKEN

Årets fælles udflugt for ansatte og frivillige i kirken

Stort fagligt program med spændende indlæg og workshop

Gratis entré ved online registrering

Bliv bedre klædt på til at træffe store økonomiske beslutninger i fællesskab. Få mulighed for at sammenligne de mange tilbud der findes indenfor området. Få en god dialog med jeres leverandører - både eksisterende og fremtidige.

På hjemmesiden opdateres udstillerlisten, nyheder og det spændende faglige konferenceprogram løbende. Her er der bl.a. også mulighed for at bestille bustransport og frokostbuffet.

BESØG
DANMARKS NYE FAGMESSE FOR KIRKEN
I MESSE C, FREDERICIA

12. - 13. NOVEMBER 2014

KL 9.00 - 16.00

Vi ses på Kirkens Forum hos
MESSE C i Fredericia

SE MERE PÅ WWW.KIRKENSFORUM.DK

40 ÅR PÅ FREDERIKS- HAVN KIRKEGÅRDE

Niels Christian Birkbak har de sidste 40 år været ansat ved Frederikshavn kirkegårde og har haft sin daglige gang på Fladbjerg kirkegård.

Lige fra den spæde start har Niels Christian plantet og plejet Fladbjerg kapel og kirkegård, som i dag står flot, med snorlige takshække, et hav af påskeliljer og ikke mindst flotte kortklippede plæner og langstråede enge. Fladbjerg er altid et besøg værd.

Niels Christian er Kirkegårdsassistent og har 2 rigtig gode gartnere i sin faste stald på Fladbjerg. I vinterperioden, når Fladbjerg er klargjort, kommer han ned til os andre og hjælper til. Stort tillykke til Niels Christian med de 40 år på Frederikshavn Kirkegårde fra resten af personalet.

Tekst og foto: Erik Rasmussen ■

PRAKTISK Udstyr I PROFESSIONEL KVALITET

Felco – Löwe – ARS – Silky – Wolf Garten
& meget andet udstyr til det grønne område

AKTUELT

Gyllebo blodmel mod råvildtbid haves i 1 kg pakninger

Dansk Skovkontor A/S TLF 57 83 01 10
www.dansk-skovkontor.dk

Dansk Skovkontor A/S
Grundlagt 1950

Svend Andersen
Plantefokus
Professionel træ- og planterådgivning

- Beskæringskursus, egne træer
- Gennemgang af træer, indsatsbehov

Tlf.: 30 32 72 33
www.plantefokus.dk

STAMA Maxi Truck 48v 4WD
Markedets eneste 4WD el truck!. Stort udstyrsprogram, trækraft og lasteevne. Kan leveres indregistreret og med lithium batterier. Laster 1500 kg

STAMA Micro Truck
Smart og handy lille ståtruck med vippelad, der kan komme ind alle steder. Nem på- og afstigning. Kan leveres med blomsterstativ og andet tilbehør

STAMA Multi Truck 48v
1 meter bred arbejdshest, der kan komme frem på selv de smalleste stier. Stort udstyrsprogram og kan leveres indregistreret og med lithium batterier

STAMA

STENSBALLE

NESBO

GMR maskiner A/S har pr. 1. april opkøbt HTF A/S og glæder sig til et gensidigt godt og spændende samarbejde.

Kontakt venligst vores forhandlere for yderligere oplysninger

Sønderborg Skov - Park og Have Aps
Herning Skov, Have & Park
HN Maskiner
Hans Holm A/S
Anker Bjerre A/S
Glamsbjerg Maskin Center A/S

Vemas A/S
Almas Park & Fritid A/S
Servicegården, Nørre Alslev
Varde Have og Skovmaskiner Aps
Lyngfeldt A/S
Havdrup Maskinforretning A/S

HTF Farmer Truck
Robust og stærk maskine. Laster op til 500 kg. Fåes med el- eller benzinmotor. Leveres med 3 vejs tiplad og hydraulisk fremdrift

HTF Løvsuger MK VII
Superstærk løvsuger, der kommer ind overalt - også hvor pladsen er trang. Nem og sikker at arbejde med. Kan betjenes fra flere vinkler

HTF Minilaster
Effektiv køretøj til transport og udendørs vedligehold. Mange tilbehørsmuligheder. Kan leveres i el, diesel eller benzin

Fleksible kompakttraktorer til nordiske forhold

Iseki er japansk kvalitet. Fleksible, smidige, brugervenlige, produktive og med helt utrolig lang levetid. Du kan få dem med traditionel gearskift, PowerShift eller hydrostatisk transmission med gasautomatik og Cruise Control og helt op til 102 hk.

ISEKI

Vinterkampagne Iseki 3215

HCP
FINANS

Kun **1.285,-** pr. md *

Rentesats 3,45 %

* Løbetid 60 mdr. · Købssum 99.000,-
Udbetaling 19.800,- (20 %)
Restværdi 9.900,- (10 %)
Mdl. leasingafgift 1.285,-

Iseki 3215 kampagnepris

99.000,-

(du sparer 17.900,-)

19,5 hk - 8/8 transmission
med vendegeare - PTO bag og midt.
Leveres med sikkerhedsbøjle

Maskiner skal købes hos lokale forhandlere - der hvor du får service.
Find ham på www.hcpetersen.dk og få gode råd med i prisen.

Alle priser er excl. moms og levering. Priserne gælder til et begrænset antal traktorer så længe lager haves. Modelfoto - kampagneprisen er excl. frontlæsser og græsdæk

HCP
Danmark

LOADMASTER

NYHED

DANSK PRODUCERET

KVALITETSMASKINE

**MED UNIK SERVICE, GARANTIORDNING
& LAVE DRIFTSOMKOSTNINGER**

LOADMASTER 830 M/UDSKUDSARM

Sejt trækkende 30 HK 3-cylinder KUBOTA motor.

Meget stabil maskine med lavt tyngdepunkt.

Hurtig fremdrift. Maskinen har altid fuld kontakt med underlaget ved kørsel i ujævn terræn.

Maskinen kan stilles på skrånende terræn.

TEKNISKE DATA

Længde: 240 cm. Bredde: 75-92 cm.

Højde: 178-207 cm. Egenvægt: 940 kg.

Løftekapacitet: 800/1.000 kg.

Hydraulikflow: 51 liter/min.

Hydrauliktryk: 210 bar.

Dan Sand

RING 96 56 41 00

Alle priser er eks. moms og fragt. Forbehold for trykfejl & prisstigninger.

DSN AS
N.A. JENSENSVEJ 1,
TORNBY
9850 HIRTSHALS
WWW.DANSAND.COM

Kärcher Group

makes a difference

SPAR
kr. 40.920,-*

* Eks. ved valg af 4 redskaber

Maskinerne er vist med ekstraudstyr

MIC 26 C Advanced Redskabsbærer

Redskabsbæreren MIC 26 C Advanced er vores nye model med 26 hk dieselmotor og fuldender Kärchers modeller i kompaktklassen.

Med Kärchers lave lydniveau og mange tilvalgsmuligheder gør vi alt for, at du kan sidde komfortabelt i markedets bedste førerplads. Til MIC 26 C Advanced kan der vælges redskaber fra vores store redskabsprogram bl.a. markedets bedste feje-sugeanlæg, saltspreder samt kantskærer m.m.

Nesbo fejmaskine, 120 cm

RM125 rotorklipper, 125 cm

Saltudlægger, Hydromann 100H

Nesbo V-plov, 130 cm

Udstyr

Radio m/CD & MP3

Opvarmede sidespejle

Gaffel/kugletræk

Kopholder

Justerbar hastighed på frontlift

Kampagnepris

kr. 199.995,-

Vejl. pris: kr. 220.295,-

Redskaber

Frit valg

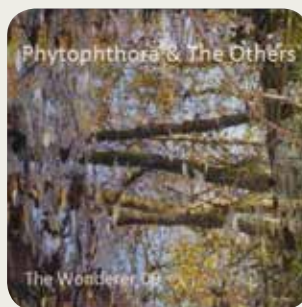
kr. 19.995,-**

** Sælges kun ved køb af maskine

Alle vejledende priser er ekskl. moms
Kampagnen er gældende til 31.12.2014

PHYTOPH- THORA

Af Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

John L. Justesens CD The Wonderer 09, skal gøre danskerne opmærksom på den alvorlige trussel som Phytophthora udgør for mange plantearter i de danske skove, haver og parker.

Adskillige nye skadevoldere truer de danske træer. Den potentielt mest ødelæggende – og en af de mindst omtalte – er Phytophthora. Det forsøger John L. Justesen, der er kirkegårdsmedarbejder, nu at lave om på; altså det med den manglende omtale.

”Musik og Bøgetræer” er et af flere udtryk, der som oftest forbindes med Skanderborg Festival. John L. Justesen bruger nu musikken til at gøre opmærksom på truslen mod bl.a. de danske bøgetræer og har derfor lavet CD'en The Wonderer 09. Sammen med hjemmesiden www.thewonderer09.com, prøver han at gøre opmærksom på den trussel, som Phytophthora udgør mod et bredt udsnit af de mest anvendte skov- og landskabstræarter. På hjemmesiden www.thewonderer09.com er der artikler, billeder og links til viden om Phytophthora og den omfattende skade, den kan forårsage. Fra hjemmesiden er der også et link til at høre musikken på CD'en.

John L. Justesen er amatørmusiker og har selv stået for indspilningen af musikken. Han er ansat som ufaglært gartner på Beder Kirkegård. Med musikken og hjemmesiden håber han på, at skabe mere opmærksomhed på problemet og at det forhåbentlig kan føre til en øget indsats mod Phytophthora's spredning.

Spredning

De to største spredningskilder er planteskoleplanter med jord (især fra producenter/ forhandlere, der vander med overfladevand og ikke har styr på risikoen) og tankeløse menneskers henkast af haveaffald i skoven. Den lige nu mest frygtede Phytophthora art, *P. ramorum*, optræder især på Rhododendron og man kan derfor ikke advare nok mod brug af Rhododendron i skovsammenhæng. Der er endnu ikke påvist omfattende forekomster af de farligste Phytophthora-arter i de danske skove.

Kilde: Iben M. Thomsen, IGN, Københavns Universitet

Phytophthora

Phytophthora er en svampelignende mikroorganisme. Den angriber især rodsystemets små rødder og opdages sjældent før det er for sent og 80 % af rodnettet er ødelagt. Angreb af Phytophthora svækker træerne og er med til at åbne op for angreb af andre skadevoldere, der som oftest får skylden for ”dødsfaldet”. Tilstedeværelsen af Phytophthora kan kun påvises sikkert ved en laboratorieundersøgelse. Der findes flere arter af Phytophthora og tilstedeværelsen af flere af dem, er påvist i Danmark. Arter af Phytophthora har udryddet adskillige millioner træer i USA og andre Europæiske lande. Phytophthora kan ikke bekæmpes; man kan kun forsøge at forsinke spredningen. Phytophthora kan angribe et meget bredt spektrum af plantearter og der kan ikke plantes nye træer, der er modtagelige for Phytophthora, på samme sted, da hvilesporer kan ligge i jorden i mange år.

Arter af Phytophthora kan bl.a. angribe:

Bøg, Eg, Ahorn, Lind, Birk, El, Avnbøg, Hestekastanje, Æble, Hyld, Syren, Rhododendron, Kristtorn, Ædelgran, Cypress, Taks, Skovfyr, Rødgran og Kæmpethuja.

Symptomer på Phytophthora:

I starten

- Trækronerne ser tynde ud især helt i toppen
- Døde smågrene
- Små blade – ofte blege

Senere ses (over 80 % af rodnettet er dødt)

- Stor blomstring og frugtsætning
- Øget angreb af insekter og svampe
- Dannelse af vanris fra grenene. Ved fremskredne angreb er der også vanris fra basis af træerne som hurtigt dør
- Lodrette sprækker i barken fra basis og mange meter op
- Ved jordoverfladen er der brunfarvning i den indre bark og ydre xylem som nemt angribes af rådsvampe
- Graves rødderne op er disse døde

I sidste fase

- Der er sommetider sortbrune fugtige pletter fra basis og flere meter op af stammen. Det er de såkaldte tanninpletter, der er karakteristisk ved mange Phytophthora-angreb.

Kilde: Artikel i SKOVEN nr. 11, 2009 af Kirsten Thinggaard

Et batteri. En lader. Passer til alle maskiner

www.stihl.dk

STIHL®

VIKING®

ULRIK CHRISTIANSEN

Tekst og foto: Ulrik Christiansen, ktmdrkirkegaarde@mail.dk
Kirkegårdsleder, Kerteminde-Drigstrup kirkegårde

”Om jeg har været dygtig, som jeg påstod til min ansættelses-samtale i Vejen, er jeg ikke den rette til at afgøre, men det har altid været lysten, det kreative, samarbejdet, samt en god portion stædighed, som har drevet mig i de job jeg har haft”

Herrens veje er uransagelige står der i bibelen og det er en kirkegårdsleders også, forstået på den måde, at vist meget få af os er ”født” som kirkegårdsledere, men er havnet på denne hylde efter mange, uransaglige og lange omveje, og jeg er ingen undtagelse.

Jeg er født i 1951, blev uddannet som drivhusgartner i 1972 og har stort set ikke opholdt mig i glashuset siden. Efter nogle år som afdelingsleder ved Stadsgartneren i Odense flyttede jeg og min lille familie fra Odense til Jyderup, og startede her et havecenter op. Det var spændende og udfordrende år og ikke mindst da regeringens såkaldte kartoffelkur gjorde det ekstremt svært at være selvstændig havecenter ejer. En heraf følgende stram økonomi bragte mig for første gang i kontakt med kirkegårdsmiljøet. Det blev til et halvt år på Grøndalslunds kirkegård og et frø var sået.

Kirkegårdsleder i Vejen

Havecentret blev solgt til en lampefabrikant og via et par små omveje søgte jeg først i firserne et job som kirketjener og kirkegårdsleder i Vejen. Ved ansættelsessamtalen kredsede et medlem af menighedsrådet, som i parentes bemærket var personalechef i det store asfaltfirma Phønix, om spørgsmålet, hvorfor jeg troede, at jeg kunne klare jobbet både som kirketjener og kirkegårdsleder – 2 job som var helt nye for mig.

Efter flere lidt undvigende svar, som han ikke fandt fyldestgørende, svarede jeg til sidst, at jeg kunne klare det, fordi jeg var dygtig. ”Det var blot det jeg ville høre”, var hans svar, og jeg fik jobbet.

Det blev 7 spændende, travle og udfordrende år i Vejen med mange omlægninger, nye anlæg og tegninger til den nu anlagte udvidelse af kirkegården.

Den kreative ånd og ”legende” tilgang til arbejdet, som ligger dybt i LEGO kulturen, kunne jeg arbejde videre med i de mange små og store anlæg som jeg tegnede; bl.a. til LEGO-familiens private haver.

Parti fra den gamle kirkegård i Kerteminde.

Gravminde i urnehaven.

LEGO

Fra Vejen gik turen nordpå til Billund og til et job som leder af gartnerafdelingen hos LEGO System. Her fik jeg ansvaret for alle grønne områder i Billund tilhørende LEGO fabrikkerne, og det er mange, samt ejer familiernes private haver m.m. Var det spændende i Vejen, blev det helt vildt spændende i Billund. Den kreative ånd og "legende" tilgang til arbejdet, som ligger dybt i LEGO kulturen, kunne jeg arbejde videre med i de mange små og store anlæg som jeg tegnede, og gartnerafdelingen udførte, i og omkring virksomhedens mange administrations-kontorer, fabriksbygninger m.m. og i familiens private haver.

Og jeg må jo her sige, at beslutningsprocessen er betydelig kortere i det private erhvervsliv end i den store "virksomhed" vi arbejder i nu! Fra idé via tegninger til udførsel af et anlæg, gik der meget kort tid, så det blev 9 meget travle, lærerige og udviklende år med nøgleord som kvalitet, enkelhed, helhed, nytænkning og oplevelse. Min kontakt til kirkegården i denne periode begrænsede sig til tegning og anlæg af ejer familiens gravsteder og gravsten.

LEGO-familiens gods på Fyn

Fra Billund gik turen tilbage til Fyn hvor familien Kirk Kristiansen, LEGO, har et privat gods lidt nord for Kerte-

minde. Her fik jeg den store udfordring at tegne og anlægge/totalrenovere den store park. Denne opgave arbejdede jeg med i 2 år. Parken er bygget op omkring en ny anlagt sø omkranset af meget store surbundsbede. En samling af Acer, buske og træer, er under opbygning rundt i parken.

NCC, Als og Ærø

Via private tegnestueopgaver løst for Bitten Clausen, Danfoss, kom jeg i kontakt med NCC og sagde ja til cheffrollen i deres anlægsgartnerafdeling på Als. Efter at have arbejdet 24 timer i døgnet og primært med budgetter, præbudgetter, estimater m.m., dvs. alt andet end med mit fag i knap et år, smed jeg håndklædet i ringen og rejste til Ærø, hvor jeg og min efterhånden ikke helt lille familie havde nydt mange ferier i vores lille husmandssted. Ønsket om det stille og rolige ø liv gjorde, at jeg fik en graverstilling i Ærøskøbing. Jeg nød roen men manglede udfordringerne, hvilket resulterede i at vi købte et havecenter med tilhørende anlægsgartnerafdeling. Så havde jeg hænderne fulde igen og alle de udfordringer jeg kunne ønske mig.

Kerteminde Kirkegårde

Efter 4 år fik min kone konstateret en kronisk lidelse, hvilket betød at vi måtte sælge vores forretning og flytte til fastlandet. På samme tid blev jobbet som kirkegårdsleder i

Kerteminde slået op. Jeg søgte og fik det og følte at ringen blev sluttet. Kirkegården blev på alle måder endestationen for mig!

Det er foreløbig blevet til 6 meget spændende år her på Kerteminde-Drigstrup kirkegårde, som består af en gammel kirkegård ned mod Kerteminde fjord, en Ny kirkegård i den anden ende af byen og en lille landsbykirkegård lidt uden for byen. Afvekslende og med hver sin sjæl. Mine primære og grundlæggende funktioner er naturligvis arbejdsledelse for mine 6 ansatte, administration, budgetlægning, regnskab m.m. De opgaver skal løses bedst muligt hver dag. Især betyder arbejdsklima og de sociale relationer os medarbejdere imellem utroligt meget for det færdige resultat som kirkegårdens brugere oplever.

Kirkegårdens udformning

Den anden meget vigtige opgave for mig som kirkegårdsleder, er at forme kirkegården på en sådan måde, at vores brugere føler sig velkomne, og tingene lykkes for kirkegården i det øjeblik vores brugere kan gå ud af lågen lidt lysere i sindet end da de gik ind af lågen. Vi kan ikke fjerne sorgen, men vi kan gøre den lidt lettere at bære. Her på vores kirkegårde gør vi det via beplantning – lyse, lette, og blomstrende træer, mange løg, mange blomstrende fællesbede. Vi gør det via kunst – de sidste 4 år har vi opstillet 3 kunstværker på den gamle og den nye kirkegård. De 2 værker er doneret af private fonde og det sidste er doneret af en kreds af borgere i Kerteminde. Min overbevisning er, at mødet med kunsten på kirkegården er igangsættende for nye tanker og impulser for kirkegårdens brugere og besøgende, og dermed vigtige brikker i vores bidrag til, at den sørgende kan gå lidt lettere ud af kirkegårdslågen. Vi gør det via indretning af nye gravrum - ikke store, men intime og trygge - hvor vi i udformning og beplantning forsøger at "fange" en tone, af den måde som vi i dag

tænker have på. Vi skal ikke lefle eller kopiere den hotteste havetrend, men vi skal på den anden side sørge for begravelsespladser, som vore brugere kan identificere sig med. Vi gør det via et nystartet samarbejde mellem en ung stenhugger, en keramikker og en glaskunstner, hvor vi sammen har det mål at bidrage til bevarelse og udvikling af den danske kirkegårdskultur.

Graverforum

En tredje spændende udfordring her i Kerteminde er "Graverforum", som er et samarbejde mellem 11 ud af 14 kirkegårde i Kerteminde provsti. Jeg tog initiativ til samarbejdet for 3 år siden, og jeg har siden været tovholder på projektet. "Graverforum" bygger på de økonomiske fordele der ligger i fællesindkøb og heraf følgende rabatmuligheder, udbygning af sociale relationer mellem de ofte lidt ensomme graverstillinger, samt videns- og erfaringsudveksling. Via fællesindkøb af gran, blomster, redskaber m.m. sparer især de små kirkegårde store beløb via rabatter, som ellers kun kan opnås ved by kirkegårdens storkøb. I 2013 sparede vi således 75.000 kr. på samlet indkøb af gran i forhold til 2011! Samarbejdet bindes sammen af vores hjemmeside www.Graverforum.dk.

Lysten har drevet værket

Om jeg har været dygtig, som jeg påstod til min ansættelsessamtale i Vejen, er jeg ikke den rette til at afgøre, men det har altid været lysten, det kreative, samarbejdet, samt en god portion stædighed, som har drevet mig i de job jeg har haft, og i de resultater som er kommet ud af mit arbejde.

Der ligger stadig mange spændende udfordringer og venter lige om hjørnet, og jeg bliver ikke nem at få fra Kerteminde-Drigstrup kirkegårde – hverken nu eller senere! ■

Energioptimering i Danske Kirker

Opnå store besparelser med Intelligent
Varmestyring fra Mariendal Electrics

- Det er nemt, smart og fleksibelt

Kontakt os for et uforpligtende møde

mariendal
electrics

El • Sikring • Energi • Marine • Automation • IT

www.mariendal.dk • Tlf: 7010 2077

Kirkegårdsleder ved Herstedvester Kirke

“Simply The Best ...”

Vores dygtige kirkegårdsleder igennem 23 år har fået et nyt spændende job. Derfor opfordrer vi visionære og velkvalificerede ansøgere til at søge stillingen, og vi lægger ikke skjul på, at vi er ude efter den allerbedste.

Herstedvester Kirkegård er flere slags kirkegårde i en stor kirkegård - www.herstedvesterkirke.dk.

Vi søger en med stærke kompetencer og erfaring indenfor personaleledelse, administration og økonomistyring. Vi foretrækker en hortonom; men ansøgere, der har erfaring som kirkegårdsleder, uddannelse som gartner, gartner tekniker eller anden relevant uddannelse opfordres også til at søge.

Den person vi søger er en inspirerende, ambitiøs og positiv leder, der er god til at slå en munter tone an, men som også kan tage de svære samtaler og beslutninger.

Du og din kompetente souschef skal udgøre et dynamisk team. Du skal derfor være en holdspiller og være god til at uddelegere opgaver og ansvar. Du skal kunne håndtere mange arbejdsopgaver og være god til at prioritere og planlægge.

Vi kan tilbyde dig en på alle måder velpasset og veldrevet arbejdsplads; hvor dagligdagen er præget af glæde, munterhed og stort engagement. Du skal være daglig leder for kirkegårdspersonalet, som består af en souschef, en fastansat og tre "sommerfugle" samt to kirketjenere.

Du skal være særdeles dygtig til administration og økonomi samt kunne benytte forskellige it-systemer som naturlige arbejdsredskaber. Vi bruger bl.a. Kirkeweb og Brandtoft.

Beskæftigelsesgraden er 100 % - svarende til års timenorm 1.924 timer

Stillingen, der er en tjenestemandstilling og er klassificeret i lønramme 30 med et særligt tillæg (administrationstillæg) på kr. 4.700 årligt (grundbeløb pr. 31.3.2012), p.t. svarende til kr. 4.780,66 årligt.

Hvis dette job er interessant for dig, så kontakt fungerende kirkegårdleder Simon Sørensen tlf. 20 43 32 20 og/eller vores formand for Kirkegårdudvalget Rasmus Eisted, 51 61 59 83 og/eller menighedsrådsformand Lena Hylager tlf. 22 44 91 14 og kom ud forbi til en rundvisning og uformel samtale.

Skriftlig ansøgning bilagt cv, sendes til

Menighedsrådsformand Lena Hylager, Storstræde 45, Herstedvester 2620 Albertslund

Mærket: Kirkegårdsleder

Ansøgningen kan også sendes elektronisk til lhylagerlarsen@gmail.com

Sidste frist for ansøgning er mandag d. 10. nov. 2014

Ansættelsessamtaler forventes at finde sted mandag d. 17. November 2014

Stillingen ønskes besat senest d. 1. januar 2015.

Du bedes vedlægge kopi af eksamensbeviser, kursusbeviser, udtalelser fra din nuværende arbejdsgiver/ fra tidligere ansættelser.

”EN GOD STAUDE TIL KIRKEGÅRDEN”

af Tommy Christensen,
tc@svendborg-kirkegaarde.dk

2014-5

Når puslespillet med de mange forskellige stauder lykkes, bliver resultatet både smukt og harmonisk. Urneafdeling på Gråbrødre Kirkegård i Roskilde, i juni og september. Foto: Ulla Lektonen.

Man kan sige om stauderne, at de er havens farvepalet eller puslespillet med de mange brikker, der passer sammen hvis man er skrap og det lykkes at samle det.

Det kan være et endog stort arbejde at samle et puslespil og ofte har man fat i den forkerte brik rigtig mange gange. Men når alle parametre er optimale i forhold til hinanden, kan det også tangere stor kunst og smukke staudebete opstår. Man kan sige at kodeordet kan være balance, harmoni, farver, former og frodighed. Men også vækstkrav er et vigtigt parameter og her går planterne ikke på kompromis. Stauder er de blomstrende planter man ser i bede i haver og parker, men der er faktisk mange stauder, der bruges for løvets skyld. Og vi har bregnerne der ikke blomstrer,

eller hvad med græsserne, der godt nok blomstrer, men alligevel er anderledes. Sidst men ”også” mindst har vi stenbedsplanterne, som ikke rigtigt dur sammen med store og kraftige stauder, og som derfor bliver henvist til selvstændige stenbede eller stenhøje. Afgrænsningen imellem disse kategorier/grupperinger kan være ganske vilkårlig; dog er de alle stauder i den egentlige betydning.

Som vi alle ved har stauder gjort deres indtog på den danske kirkegård og imponerende kan det se ud. I starten gjorde man det at man ganske enkelt tilplantede det sløjfede gravsted med 16 stauder; enten ensartede eller måske miksede man et par arter. Jeg tror erfaringen har lært os at vente til at man kan sammenlægge flere gravsteder og

Har man ikke tid til at samle puslespil, kan man vælge det sikre, hvor man ikke mikser for meget og bruger stauder, der er robuste og kan klare sig selv. Foto: Vagn Andersen og Lene Jensen.

derved skabe så meget plads, at man kan forme bedene forskelligt, eller i det mindste tilplante større flader. Sådant som udviklingen er på den danske kirkegård, er der ikke spor tid til at samle puslespil eller andre spil for den sags skyld, effektivisering, rationalisering fylder meget i disse tider.

Altså med mindre man har meget god tid eller man er rigtig dygtig bør man vælge det sikre og ikke mikse for meget. Udvalg de stauder der kan klare sig selv, ikke for høje og vindfølsomme, men gerne dem der bliver stående og som måske også er dekorative i vintertilstand. De må

også gerne være hårdføre og nøjsomme med hensyn til både næring og pleje. Blomstringstiden er også meget interessant i forhold til harmonien med kirkegårdens øvrige beplantninger. Et stort bed med en staude der stortrives, er ikke så lidt bedre end et mislykket forsøg på at skabe eller samle det perfekte puslespil i mange farver og med forskellig højde og drøjde.

Der skal ikke herske tvivl om at stauderne er fantastiske når de bliver brugt rigtigt, i gennemtænkte kompositioner som harmoniserer med det indtryk og udtryk man forventer at finde på kirkegården. Ikke tivoli men ro og harmoni. ■

En smuk og stemningsfuld afsked
Bæredygtigt produkt fra Urn-Care ApS

Nature

Urn-Care ApS · Torstedvej 91 · DK-6980 Tim · T: +45 4021 6176
F: +45 9749 2140 · info@urncare.dk · www.urn-care.dk

Træ
-beskæring
-plantning
-fældning
-flytning
rodfræsning og rådgivning

KS Tree Care ApS

Ingegårdsvej 11 · 4340 Tølløse
www.ks-treecare.dk
E-mail: ks@ks-treecare.dk

Steen Kristensen Tlf.: 59 18 50 77
Kim Poulsen Tlf.: 43 45 11 90

KORT NYT

1

Privat fællesanlæg

På kirkegården Seppelfricke i Schalke, blev der i 2013 åbnet den første privat drevne afdeling på en katolsk kirkegård.

Afdelingen er på 285 m², er anlagt som et fællesanlæg og indeholder 55 gravpladser. Det indeholder, ud over en spændende beplantning, også en rund siddeplads, som skal være med til at skabe en fællesskabsfølelse, samt to kors, som er belyst om natten.

Anlæggelsen begyndte i efteråret 2012, og den endelige tilladelse fra bispem i Essen kom først efter lange forhandlinger i foråret 2013. Anlægget blev udført og drives af kirkegårdsgartneriet Seppelfricke, der er meget anerkendt for sit arbejde på en række kirkegårde, og som ofte har vundet anerkendelse på forskellige haveudstillinger. De driver afdelingen på egen risiko og står med det fulde ansvar for salg af gravpladser, urnenedsættelser med videre.

Allerede 3 dage efter tilladelsen blev givet, blev den første urne sat ned og afdelingen er blevet meget populær.

Privat drift af en afdeling på en kirkegård, kan lyde fremmedartet for de danske kirkegårdsforvaltninger. I forhold til driften af de tyske kirkegårde er det mere naturligt, da de ikke modtager driftstilskud fra kirken, uanset hvilken trosretning den tilhører. En del kirkegårde modtager dog kommunale tilskud, fordi de opfylder nogle rekreative formål, til brug for kommunens borgere. Til disse tilskud er der ofte knyttet nogle forpligtelser på, hvilke aktiviteter der skal understøttes. Det giver forskelligartede økonomiske vilkår mellem kommunalt understøttede kirkegårde og de der ikke modtager støtte, hvilket medfører at der er meget stor forskel på plejeniveauet imellem de enkelte kirkegårde.

Kilde: Friedhofskultur juni 2014.

2

Mobning på jobbet

Personer der bliver mobbet, har større risiko for at få psykiske og fysiske helbredsproblemer på længere sigt. Dansk forskning peger på, at mobning er forbundet med et højere sygefravær. Tidligere undersøgelser viser, at personer der føler sig mobbet, har op til 60 procent flere sygedage. Og mobning rammer ikke kun den mobbede; også vidnerne til mobning kan berette om psykiske og fysiske følger af mobningen. Øget sygefravær og mindre effektivitet kan derfor ramme hele arbejdspladsen, hvis mobning finder sted. Man kan se mere om mobning på jobbet på 'Videncenter for arbejdsmiljø' på www.arbejdsmiljoviden.dk.

3

ISO 9001 i bedemandsbranchen

"Bedemandsbranchens omdømme er belastet af flere års massiv kritik af uigennemsigtige priser og manglende kontrol af branchen, og i 2011 fik brancheforeningen Danske Bedemænd en bøde på 400.000 kroner for at overtræde konkurrenceloven," skriver Forbrugerrådet Tænk.

Men godt nyt i branchen er en ny akkrediteret certificeringsordning efter ISO 9001. Brancheforeningen Danske Bedemænd forventer at 100 af 290 medlemmer certificeres i løbet af efteråret. Målet er at alle medlemmer skal gennemføre ordningen.

Dog kan enhver bedemand kalde sin forretning for certificeret, men kun hvis forretningen er certificeret if. ISO 9001, må logoet for ordningen benyttes i markedsføringen.

Forbrugerrådet Tænk udtaler endvidere, at de finder, at

Danske Bedemænds certificeringsordning er godt nyt for branchen, og anbefaler nye kunder at se efter ISO 9001 certificerede bedemænd. ISO 9001 certificerede bedemænd skal opfylde en række krav vedrørende uddannelse, vejledning, etisk regelsæt, prisramme og udførelse af opgaven. En uvildig instans fører løbende kontrol med, at kravene opfyldes.

4

Find graven med din GPS

Hvis man har pårørende begravet på en islandsk kirkegård, er det nu muligt at finde gravens nøjagtige GPS-koordinater. Alle islandske grave er nu registreret digitalt og den nøjagtige placering kan søges via nettet. På kirkegårdene i Reykjavik kan man bestille ydelser som renhold og plantning af blomster direkte via kirkegårdens hjemmeside og der arbejdes i øjeblikket på, at fotos af alle gravsteder også bliver tilgængeligt online.

AF-EL-TRUCKS

Lad A-Flensborg i Herning løse deres interne transportopgaver

Type EL-P-24

- Træk på bærehjul
- El-hydr. tip af lad
- Servicefrie batterier

En god løsning
– til fornuftig pris.

Type PM-PARK

- Miljøvenlig og lydløs
- Lad 90x150 cm. m/hængslede sider
- Større eller mindre typer leveres efter opgave

- Handy og lille venderadius
- Robust og enkelt opbygget
- Leveres med 48 volt 3000 watt el-motor.

Kontakt os for
yderligere oplysninger
- demonstration
uden forbindende

A. FLENSBORG HERNING MASKINFABRIK A/S
Mørupvej 13, 7400 Herning
Tlf. 97 12 63 00 • www.af-truck.dk

KALENDEREN

21. – 24. oktober 2014

Grundkursus for krematoriemedarbejdere

DKL afholder grundkursus for krematoriemedarbejdere. Kurset afvikles på Svendborg vandrehjem og henvender sig til nyansatte i branchen eller medarbejdere som endnu ikke har modtaget tilbud om sådan et kursus. Tilmelding kan ske på mail: erik@dkl.dk

9. – 10. november

Nordisk seminar i Göteborg

NFKK (Nordisk Forbund for Kirkegårde og Krematorier) afholder seminar i forbindelse med Kirkegårds og begravelsesmessen Vilorum på Svenska Mässan i Göteborg. Tilmelding til Katarina Ahlman, SKKF, katarina.ahlman@skkf.se, senest d. 1. oktober. Se mere herom på www.danskekirkegaarde.dk

12. – 13. november 2014

Kirkens Forum

Fagmessen Kirkens Forum afholdes i MesseC i Fredericia. Her vil være udstillinger med relation til kirkegårdsdrift, administration og kirkelige aktiviteter. Gratis adgang for fagbesøgende. Se mere på www.kirkensforum.dk

24. – 26. november 2014

Arbejds miljøuddannelsen

Den lovpligtige uddannelse for medlemmer i arbejdsmiljøorganisationen, afholdes på Tune Kursuscenter. Tilmelding kan ske ved henvendelse til Landsforeningen af Menighedsråd på telefon 87 32 21 33, eller på www.menighedsraad.dk

27. – 29. november 2014

Trost und Gedenken

Udstillingen Trost und Gedenken afholdes i Münster. Udstillingen omfatter bl.a. gravminder, pleje af gravsteder, udsmykning af gravsteder, samt maskiner og teknik. Man kan se mere på www.trost-und-gedenken.de

3. – 5. marts 2015

Lederkursus på Vissenbjerg Storkro

FDK afholder kurset 'Ledelse og det personlige lederskab' (modul 1). Tilmelding senest d. 1. december 2014. Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk

18. marts 2015

Kirkegårdskonferencen på Hotel Nyborg Strand

Man kan se mere om tema og tilmelding i det næste nummer af bladet.

18. april – 11. oktober 2015

BUGA 2015

Bundesgartenschau afholdes 5 forskellige steder i Havelregionen i Tyskland. Kirke- og kirkegårdsudstillingen findes i udstillingsområdet Dombezirk i Hansestadt Havelberg. Se mere på www.buga-2015-havelregion.de

FX 20 Zero Turning

Nyeste frontmonterede Zero Turning klipper. Hurtigt skift fra bioklip til bagudkast.

Grillo FD 450

FD450 med 113 cm. frontmonteret klippe-bord, 450 liters opsamler. Leveres med højtip.

Professionelle løvsugere og vertikalskærere

Se hele vort store program på www.kiba.dk

KIBA
PARKMASKINER

Skolevej 30 · 8960 Randers SØ
Tlf. 70 25 00 20 · info@kiba.dk

NYHED

Nu er det lettere at "bære" kisten

Spangkilde Teknik fremstiller kistevogne til kirkens behov. Ergonomiske og fleksible, fx med hydraulisk saks, elmotor, moover m.m. Et sort klæde kan påsættes kanten, så vognen fremstår præsentabel ved bisættelsesceremonien,

Priser fra 23.000 - 36.000 kr.

RING
2611 0034
FOR UFORPLIGTENDE
BESØG OG
DEMONSTRATION

Se mere på www.spangkilde.dk

Spangkildevej 13-15 · 8722 Hedensted · Tlf. 75 65 23 55

Spangkilde **TEKNIK** ApS

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Klaus Frøderiksen, Garnisons Kirkegård
Tlf. 3542 7951
E-mail: klaus@garnisonskirkegaard.dk

Sekretariat:

Vagn Andersen, Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 - Fax 45 86 41 57
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

Danske Krematoriers Landsforening

Formand:

Allan Vest, Hjørring Kirkegård
Tlf. 9890 0555 – 2178 0367
E-mail: allan@hjoerringkirkegaard.dk

Næstformand og teknisk udvalg:

Tom Olsen, Fælleskrematoriet Sjælland
Tlf. 26 86 02 01
E-mail tom@motka.dk

Kursusudvalg:

Erik Bach, Aarhus kirkegårde
Tlf. 89 40 27 60 – 29 20 81 58
E-mail eb@aarhus.dk

Tommy Christensen, Svendborg kirkegårde
Tlf. 62 21 05 33 – 20 41 61 86
E-mail tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Se mere på www.dkl.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK – Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL – Danske Krematoriers Landsforening

Oplag: 1.100 stk.

Abonnement: Kr. 320,- pr. år (400,- kr. pr. år for abonnenter udenfor Danmark)

Kontakt:

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142 – E-mail: lene.bladet@mail.dk

Udgivelser og deadlines i 2014

Nr. 1, februar 2014

Nr. 2, april 2014

Nr. 3, juni 2014

Nr. 4, august 2014

Nr. 5, oktober 2014

Nr. 6, december 2014 15. november 2014

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.500,-
1/2 side	kr. 2.500,-
1/4 side, stående	kr. 1.500,-
1/4 side, liggende	kr. 1.500,-
1/8 side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

FRA REDAKTIONEN

Nogle af kirkegårdens vigtigste værdier er, jf. flere artikler i dette og det forrige nummer af Kirkegården, vores evne - og tid - til at tale med de pårørende, samt de individuelle valgmuligheder, som mange kirkegårde kan tilbyde.

Hvis man skelner mellem 'need to have' og 'nice to have', kan man vel godt sige, at kirkegården stadig kan fungere som et sted, hvor vi skiller os af med de døde, selvom vi ikke tilbyder mange forskellige valgmuligheder eller tiden til en uformel snak, når vi møder de pårørende på kirkegården. Men er det ønsket for kirkegården?

Ingen ønsker vel at præstens tid er så effektiviseret, at den personlige samtale er sparet væk og der kun kan vælges mellem 3 skabeloner for mindeordene ved begravelsesceremonien; en til singler, en til samlevende og en til børn. Mindeordene skal helst afspejle den afdøde og være personlige og nærværende. Grundlæggende er det nok de samme

forhold, der gør sig gældende for de pårørendes ønsker til gravstedet og mødet med kirkegården og dens personale.

I en tid hvor besparelser, sammenlægninger og effektivisering er i højsædet, kan det let være lige præcis de værdier, der går tabt: Et fortravlet personale har ikke altid overskud til den gode vejledning eller den lille snak på kirkegården og effektiviseringer i driften af de grønne anlæg, kan let gå ud over de rammer, der tillader det individuelle præg på de enkelte gravsteder.

Hvis kirkegårdenes personale bliver for upersonlige, anlæggene for uinspirerende og reglerne for rigide - og priserne for en gravplads samtidig øges - så kan det vel ikke undre, at de pårørende i stigende grad synes, at askespredning over åbent hav er et brugbart alternativ. Hvis vi ikke værner om det, som de pårørende oplever som kirkegårdens vigtigste værdier, kan vi ende med at lægge os selv i graven.

Claudisvej 18, Dk-7430 Ikast, Telefon: +45 86865999, www.jessing.eu, info@jessing.eu

siden 1982

**FORNYELSE
MED RESPEKT
FOR TRADITION**

Se flere produkter på:
www.jessing.eu

JESSING
aps